

Και τα πόδια μου είν' ο δρόμος, κ' ο δρόμος μου είν' ο ποταμός.
Και τα πόδια μου είν' ο δρόμος, κ' ο δρόμος μου είν' ο ποταμός.

Κι όσο δροσάτες μου οι πηγές, τόσο οι πνοές μου χαϊδιά,
Κι όσο βαθιές μου είν' οι σπηλιές, τόσο απλωτές [μου οι στέγες

Για τα καλά κοπάδια μου που φέρνει τα εκεί πέρα
Μέσ' απ' τα βοσκοτόπια μου καλόθρεφτα ο τοσπάνος
Νά ξεδιψάσουν. Τιποτέ δεν καταφρόνεσα· είναι
Κ' η στρουγγα έμένα δόξα μου, καθώς θά μου είναν [έναν

Ναός, κι ακούω το λάλημα του κοίτικου με το ίδιο
Θρησκευτικό λαχτάρισμα π' ακούω απάνωθ' μου
Νά πολέμω τ' αέφια και νάσιραποφροντάνε.
Τό γάλ' απ' τις αγνάδες μου κερνώ, λευκό μεθύσι,
Και το πλάτν' καρπόφορο λιβάδι μου μεσιάνει
Ο βλορημένος μου καρπός, τόλ' ξανθο σιτάρι.

Κ' έχω κ' έχω τις πίκρες μου και τα σαράκια μου, έχω
Τις έρνοιες μου και τους καημούς που καίνε και [λινεόουν,

Τις νόστιμες μου αξιμύριες, κ' έχω τους λογιμούς μου
Που αινίχματ' αζεδιάλντα μέσα τους παραδέχουν,
Και που όσα δείχνει κι όσα κλει σκληρά και μαύρα [ό κόσμος

Μέσα τους ξαναδείχνονται και ξανακλειένται, χίλιες
Φορές πιο μαύρα, πιο σκληρά ξαναδομένα, θυμένα!
Και ξανακούεται μέσα μου το μυρολόι του κόσμου
Ξεχειλιμένο πιο πικρά, σ' όν' από πληθος γλώσσες.
Κι άπόσως δεν πιστεύετε, γιά έλ' ατ' έδω και ψάχντε
Κάποιες μου τρύπες, κάποιες μου σπηλιές που δεν [τόν είδαν

Ποιέ τον ήλιο, φυλακές παντοτεινά που κλειόυνε
Μέσα τους κάποιες ξωτικές, και κείνες όλο κλαίνε,
Σκλάβες, τον ήλιο π' άγαπών κι άποζητάν του κόπον,
Και στήζουνε τα δάκρυα τους και γίνονται άδια.
Και μοναχά ό αντίλαλος ποσειδικός παάνει
Καρδιά φορά και τις ρωτάει κι αδέες του άπολογου. κι
Σκούζοντας μ' αναφυλλητά και δέροντας τα στήθια,
Κάνοντας σάμπως έκατό και σάμπως χίλιες νάναι.
Κι άν κανείς άνθρωπος ποτέ τό πάτημά του φέρη
Ξεταχινός πέρα ως εκεί με του δαυλιού τη λάμψη,
Κάτον απ' τη λάμψη του δαυλιού σέρνεται πιο μεγάλο
Και ξετυλίεται πιο πυκνό τό σκότος εκεί μέσα.
Και τώρα μέσ' ού σπύια μου και κάτον απ' τη σκε- [πή μου

Και τα πόδια μου είν' ο δρόμος, κ' ο δρόμος μου είν' ο ποταμός.
Και τα πόδια μου είν' ο δρόμος, κ' ο δρόμος μου είν' ο ποταμός.

Και ού νά μου είναν χεριά τότε φιλεύω απ' όλα
Τόν άσημμάδετο άνθρωπο από γένος κι από δόξα,
Που είναι βοσκός με πρόβατα και με φλογέρα ψάλτης,
Γιά τών παλιών προσκυνητής, γιά κάνας έρμαιοπότης,
"Η με τάπελατ' ημι του κανέναν άπελάτης·

Γιατ' άγαπώ τους ταπεινούς και τους άπλους, κ' έκείνους
Τους άντρεωμένους, κι άγαπώ και τους άποδιωγμέ- [νους

Του κόσμου, πόρουνται σ' έμέ και δεν τους λαχανιάζει
Τάνεβα μου, ούτε τό τραχύ της όφης μου τρομάζουν.
Κ' έρχονται προς τό λωγιστή γιά νάβρουν την άνάσα,
Και νά κρατήσουν την τιμή, και λέφτεροι νά μείνουν,
Και νά ξανάβρουν τη φωτιά, και νέα νάπορουνφήσουν
"Ορμή με τών άέρα μου και με τό κρύο νερό μου.
Γιατ' στη χώρα είν' οι κακοί κ' οι όκνοί, σ' όν' κά- [πο οι σκλάβοι.

Και τα περιμαζεύω έχω, κ' έχω τα διαφετιεύω
Τό χέρι που άντιστέκεται, τό στόμα που είναι βούση
Του Τρογονδιού. Και φτάνει μου. Θυμάμαι τις [προούλες

Οι πέτρες μου από πάτημα βαρύ γοργονυλίσαν,
Μου τρίζαν τα χαμύδεντρα, μου ρέκιζαν τα όρνια,
Και βλέπω, σκαρφαλώνουνε, και βλέπω, δρασκελάνε
Τά βράχια και τα πλάγια μου λευκές κορμιά, λεβέντες.
— Τ' είσαστ' έσείς ;

— Και ά καλά δεν ξέρουμε μάτες μας
Της Ρωμιοσύνης όρφανά, της Μοίρας άποπαίδια.
— Ποϋδ' έρχεστε ;
— "Απ' τόν "Ελυμπο.

— Στο θείο
[τους παρηγόρι
Μήνα ούς είχαν οι θεοί ; [οι καλεσμένους
Νά ούς π' [αυτο έκεί όπου
Μέσα σ' [κι φως είναι ;
— Παράξεν' είν' [ο νοός μας δεν
[τη βάζει.

Στόν "Ελυμπο όρνια φώλιασε [έκει μοιά-
[ζουν,
Κ' οι λαγκαδιές του άρίφνητες κι [α τα χόνια,
Και τα λημέρια είν' άπαστα, κ' είν [ασιωμένα
Τά παλληκάρια τά γερά με τάματα [χέρια,
Στήσαν τά μετερίζια τους εκεί και τά ταμπούρια
Και τη ζωή του έλευτερον ίσα κ' την άνεβάσαν

Και τα πόδια μου είν' ο δρόμος, κ' ο δρόμος μου είν' ο ποταμός.
Και τα πόδια μου είν' ο δρόμος, κ' ο δρόμος μου είν' ο ποταμός.

— Καλώς τα παλληκάρια

"Εγώ είμ' ακόμα ο Παρνασσός, τώρα κ' η Λιάκος
[ρα είμαι,

Κ' έχω είμαι πάντα ή Έκκλησιά που σέ καιρό "έν
Δέν της άπόλεψε ο Θεός μ' όποιον όνομα άν τόν

Κ' Έσείς που μεγαλόπρεπα διαβαίνετε
Και τρέμει και βουλιάζει ή γή με τα πατη,
Δυσκοιόμετροι λαοί και άπόκοτοι, φερμένοι
"Απ' τόν άλύγιστο "Ηρωα, τό ρήγα καβαλλάρη
Που ξεχωρίζει απ' όλους σας κι άξίζει ό ένας όλους
Χίλιωνε δρόμων ό ίδρωτας σταλάζει απ' τα κορμιά σας
Και ούς ματιές σας οι φωτιές χίλιων πολέμων καίνε
Κ' έστε ού νά πηγαίνετε πιο όχι σάν και πρώτα
Στά ξωτικά και στα γραφτά ξολοθρεμών κ' αίμάτων,
Μά κάπου άλλο, χαρούμενα και πομπικά, προς κάποιον
Θρησκευτικό προσκίνημα και μέγα πανηγύρι,
Παρτιστρατίστε, άκούστε με, λαοί, κι άλλαχτε δρόμο
Κ' έλ' ατ' έδω και σκούφ' έδω και διπλοπροσκυνήστε
Πιο άξια κι από πιο σιμά τόν ύποιοινο θεό σας,
"Από τό κορφοβούνια μου. Και τό προσκύνήμά σας
Θά τό δεχτούν και θά την πών ψηλά την προσευκή [σας

"Αχειροποίητη άγια κορίσματα πανόρια
Που φέρνει τους ή άσβυστη χρυσοκαμήλα του ήλιου,
"Ολα όσα στέκονται σπαρά και τάρναι, όσα άε
"Από τά Σάλωνα έδω θα στη θάλασσα ίσα :
Τη Θεσσαλονικιώπιτη κι άκόμα ως τ' Αιγιοπορος.
Ρωμαίικοι κάβοι και βουρά κι όλα τά ιερουργία
Που παίζουν πάντα ξωτικά και σκόνουν με τους [τόρφους,
"Ολα που όρθά στυλώνονται κι αναπαμένα γέρονται,
Τά γαλανά, τά πράσινα, και τα ματοβαμμένα,
"Από τό σταυραδέρι μου τόν "Ελικώνα ως πέρα
Στου μακρινού τετραψηφίου Ταύχτην τη βάρδια.»

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΠΑΜΑΣ

ΑΠΟ ΤΗ ΡΩΜΑΙΙΚΗ ΖΩΗ

ΖΩΝΤΑΝΟΙ ΚΑΙ ΠΕΘΑΜΕΝΟΙ

ΔΡΑΜΑ ΣΕ ΤΡΕΙΣ ΠΡΑΞΕΣ

Του φίλου μου

Α. Π. Πετροκόκκινου

ΠΡΑΞΗ ΠΡΩΤΗ

Δεινόν χυνοπορεύσιμο. "Η τραπέζια της Χά-
ρης, όχι πλούσια, μά με γούστο σπολιμένη. "Η
Χάρη κάθεται σέ μικρό τιβανάκι, μισοξαπλωμένη,
κρατώντας σ' ό δεξί της χέρι βιβλίο χρυσοδεμένο και
κάνοντας πώς διαβάζει. Με τό ξεθι της, άκουμπι-
ομένο σέ μαξιλάρι κεντητό, στήριζει τό τετραόξανθο
κεφάλι της. "Αντικρύ της ή μπαλκονόπορτα άνοιχτή.
Στό πλατό παράθυρο μία γλάστρα με μία τρατα-
φυλλιά μικρή, με λίγα μισανοιγμένα κίτρινα τρα-
τάφυλλα.

Η ΧΑΡΗ (άφήνοντας τό βιβλίο). "Η καημένη
ή Μυριέλλα!.. (με χαϊδιάρια φωνή). "Ελάτε κι
μέσα!.. Δέ θαρρήκατε τόση ώρα έξω;..

Ο ΚΩΣΤΗΣ (μπαίνει από την μπαλκονόπορτα,
γελαστός). Ρουφούσα τη ζωή!.. Δεν ξέρετε, όμορφη
πουναι ή ζωή... Και νά τήνε γλεντάει μάλιστα
κανείς από τό μπαλκόνι τόσο όμορφης κυρίας...

Η ΧΑΡΗ (περιπατώντας, γυρίζοντας με προσ-
ποιημένη άδιαφορία τά φύλλα του βιβλίου, που τό
ξαναπής κείνη τη στιγμή από τό τιβάνι). Μπάρ!
"Από τό μπαλκόνι μου φαίνεται όμορφότερη ή
ζωή! Και νά μήν τό ξέρω!..

Ο ΚΩΣΤΗΣ (περιπατώντας κι αδέος). "Ελάτε
δ' α που δεν τό ξέρετε! Μιά τόσο έξυπνη κυρία και
νά μήν ξέρει τη δύναμή της!..

Η ΧΑΡΗ (σ' όν' όδιο τόνο). Τη δύναμή μου μά-
λιστα, τήνε ξέρω! Μά τη δύναμη του μπαλκονιού
μου!.. Αιτό, ό μηχανικός ποϋχτισε τό σπιτί μπο-
ρεί νά τό ξέρει. ("Υστερ' από λιγούτιμη σιωπή).
Σ' έξέρει ή ζωή; Μά ποιά ζωή. ("Ο Κωστής χα-
μογελάει). "Η ζωντανή; ή βάνουση; Νά, ή ζωή,
νά πώμε, που τήνε ζει και μία λυγδιάρα τουρκο-
γούφτισα κ' ένα σκουλήκι του βούρκου; "Α! και
μένα μ' έρσσει ή ζωή.. μά ή άλλη ζωή, ή εύγε-
νική, ή ζωή τών λουλουδιών, τών κελαδημάτων,

των άστρων... Ναι, των άστρων! Νά μπορούπα νά
φιλήσω τάστρα... ένα άστρο... Τόν "Αποσπερίτη,
την Πούλιζ...

Ο ΚΩΣΤΗΣ. Πόθος άπιαστος κι αυτός, όν ρο-
ποίηση... Μά ζωή δεν είναι. Κάτι άλλο είν ή
ζωή. Μιά λαχτάρα γιά κάπιο άγώνα, μία προσέ-
θεια νά ρήξεις κάθε εμπόδιο που στυλώνεται μπρ-
στά σου και σου κόβει τό δρόμο.. Ξέρω και.
Μιλήκατε γιά τουρκογούφτισες και γιά σκουλή-
κι και πόν. Στόν άγώνα που κάνει ή "Τουρκογού-
σα γιά νά βγάλει τό ψωμί της και τό σκουλή-
κι νά ξεδιπλώσει από τό βούρκο κείνο που τού χρε-
ται γιά τη συντήρηση του όργανισμού του, σ' αδη-
τά δυο που με τόση σιχασιά ξαναφέρναι, βλέπ
έγώ τη ζωή και τήνε προσκυνώ...

Η ΧΑΡΗ. Πεζά λόγια, σκέψες πιάς...

Ο ΚΩΣΤΗΣ. Ζωντανές σκέψες και λόγια ζων-
τανά. Τι τά θέλετε, νοιώσω πώς είμαι ζωντανός
άνθρωπος και μ' έρσσει ή αλήθεια... (ή Χάρη χα-
σμουρεύεται άλαφριά). Σ' ές νυστάζουν οι κουβέντες
μου;

Η ΧΑΡΗ (σέ λίγο). Νά παραγγείλω τσάι; "Ωρα
είναι. (Σηκώνεται και τραβάει κατά την μεσηνή
πόρτα. Φοράει τριανταφυλλένια ρόμπα, άνοιχτόχρω-
μη πολύ, με μακριά οσφά. Μόλις κάνει δυο τρία

ΤΟ ΧΡΥΣΟ ΚΟΠΑΔΙ

(Μανιάτικο παραμύθι)

— Ούτε ιδωμένα οι ίδιοι τάρχουν, να είπης· ούτε άπεικαστα, να είπης το λένε. Άκουστά τάρχουν άπει παππού προσπάππου μπρός, κι άκόμα.

Είναι τα, λέει. Χωμένα την ώρα πάντα· μες τή μύρη κατὰ πόδα τους εκεί, από παλιούς καιρούς, — καιρό των Έλλήνων. σου λέει, κι άκόμα.

— Άλλος να μην τὰ ιδῇ, κι μάτι.

Με την άστροφεγγιά, πέρα πρὸς τὰ μετάνυχτα, τκαρίζουν από τοῦ κάπρου τὰ χαλάσματα μες από τήν πεντασκότινέ τους στέφαν. Κι έποιος ποιμένας ή δραγχάτης άπενύχτερος τῶς νὰ πλανηθῇ και κάτω, πρὸς τὰ Έλληνικά χαλάσματα, άκούει τῇ

άλλοκία τὰ πόφωνα μες τρώμα. Άκούει νὰ βόγγει μες τῇ νύχτα τοῦ άγριου Άράπη ή σαλαγγή, πού βγά- νη νὰ βουκλήσῃ τὸ κοπάδι του. Άκούει άκόμη τὰ παράξενά τους τὰ βελάσματα. Ως κι τὰ χρυσο- τήμαντα κουδούνια τους άκούει.

Κ' είναι άπειρα σάν τῶστρια τούρκου κι άμέ- τητα σάν τοῦ γαλοῦ τον άμμο. Κι όλα άραδιάζουν στὸν τορὸ συμμυζωμένα. Κι όλα τους ένα μπόι άπάνω από τή γῆ άνεμορτερουγίζουν. Γιὰ δὲν τοὺς είναι βολετό στὸ χῶμα νὰ χαμποπατοῦν. Καί δὲν τοὺς πρέπει νὰ άκουμπήτουν σὲ κλορί, ή νὰ γγί- σουν σὲ χορτάρι. Λιγάκι νάκουμπήσουν, πάει. Χά- νουν εὐθὺς τῇ δυνάμει τους καί τῇ μαγικῇ τῇ χάρῃ τους. Χάνουν άμέσως τὸν τορὸ· ξεκόβουν κι από τῶλλο τὸ κοπάδι. Θὰ κυλιστοῦνε τότε μες τὰ χῶ- ματα καί θὰ τὰ πάρῃ ή μέρα. Ὁ ἥλιος θάνατεῖλε τὴν αὐγὴ καί θὰ τὰ μαρτυρήσῃ στοὺς διαδάτες. Θὰ τῶς ὁ πρῶτος· νὰ τῶς τῆς δόξαρος καί θὰ τὰ δ' ή σῆλλον. Καί θάρῃ ὁ τρίτος νὰ τὰ πάρῃ άχόρ- ρος γιὰ νὰ τὰ δώσῃ σῆλλον πάλι. Καί έτσι θὰ κρυφώνονται παντοταινὰ στὰ χέρια τῶν ανθρώπων, κλαδιωμένα.

Μπροστὰ πάει πάντα ὁ πεντάχρυσος Σταυρός. Ἀτίμητο κεσέμι τους, πού αὐτὸς ζυγιάζει μένος του, άκούς, ὅλο τὸ βίος τοῦ κόσμου. Κι άκολουθοῦνε πίσωθι του αὐτὰ συμμυζωμένα, φτεροκίνητα. Κι όλα άραδιάζουν τὸν τορὸ, τορὸ καί άνεμογοργοτρέ- χουν.

Καί πάνε πάλι, άκούς, μπροστὰ οἱ τούμπιες, τὰ πεντόλιρα, — τὰ κριάρια καί τὰ γαλάρια νὰ εἰ-

ποῦμε. Κ' έρχονται πίσω συγκρατῆτὰ τὰ κοσταν- τινάτα, — τὰ δευτερόγεννα νὰ εἰποῦμε. Κ' ύστερα άκολουθοῦν τὰ φλουριά, — τὰ πρωτόγεννα νὰ εἰποῦμε. Κ' έρχονται πάλι τὰ λουζία, τὰ μικρὰ φλουριά κι άκόμη τὰ μικροῦτσικα φλουράκια παραπίσω, κι άκο- λουθοῦν ξεπίσω τὰ μισόφλουρα, — τὰ γαλατερὰ νὰ εἰποῦμε, τὰ στέρφα νὰ εἰποῦμε, ὅ,τι εἰπῇς. Φου- σάτα, μελεούνικα, μαθίς, πού δὲν τὰ χωρεῖ καί δὲν τὰ βάνει ὁ νοῦς σου.

Καί πίσω ὀλοζοπίσω άκολουθεῖ ὁ Ἀράπης, σκ- λαχόντας μες τῇ σιδερομαγκούρᾳ του τὸ πλούσιο του κοπάδι στῇ βοσκῇ. Κι άπλώνει ὀλοῦθε κάτω άπ' τῶστέρια καί περνάει μελισολοῖ τὸ βέλασμα καί τὰ κουδούνια τους. Γρούν, γρούν τὰ τρανὰ τὰ γαλάρια, — γράν, γράν τὰ φλουριά τὰ πρωτόγεννα, — ντίν, ντίν τὰ δευτερότερα τὰ κοσταντινάτα, — γλίν, γλίν τὰ φλουράκια τὰ γαλατερὰ...

Ἀχ, καί νᾶτα, μαθί βολετό νὰ σκλαδῶνε ποτὲ άνθρωπος τὸ άτίμητο κεσέμι, τὸν πεντάχρυσο Σταυ- ρό, καί τί χαρὰ στὸν κόσμο! Μὰ ὁ Σταυρός με τίποτε δὲν πιάνεται, άκούς! Τόσο είναι ή δυνάμει του άλ- λοτινῇ κ' ή χάρῃ του.

Ὅσο γιὰ τὰ φλουριά, πρέπει νὰ λᾶχῃ ξυπνός καί ἐπιδείξιος κείνος πούθιλε τᾶπαντῆσει. Τᾶπαν- τησες στὸ δρόμο σου; Πιάνεις καί τοὺς πετᾶς; άπάνω τους μετὰ βελόντᾳ χαλὶ νάσαι ντορβᾶς, νά- νει μετὰ καπότα, τὸ σεγούνη σου, ὅ,τι τύχει. Μὰ πάντα ρυτοσκοῦτι τρίχινο νάσαι. Ὅσα γγίξει τὸ ρυτοσκοῦτι τότε, δειλιάζουν, χάνουν τῇ μαγικῇ τους δυνάμει, πέφτουνε χάρου στὰ χῶματα καί φο- φᾶνε. Πιάνεις τότε καί τὰ μαζεύεις.

Νὰ εὐεριστῇς πάλι στὸν ὕπνο σου, νὰ ἰδῇς πούθι άραδιάζουν, βγκίνεις καί τοὺς κρατᾶς καρτέρι. Πιάνεις κ' ένα ζευγάρι πειτεινούς κοντά, — τὸ δίχως ἄλλο! — ἄλλῃλτους, τὸ ξενετικιάν κόττα, μονόλει- ρους, κλωπασμένους σὲ μύλο. Τὰ ξάνοιζες νάρχονται; Μὴ χάσῃς καιρό! Ἰ, λῆς τοῖς πειτεινούς καί τὰ ραντίζεις. Ὅσα λᾶχει καί μια σταλιά — σταλαμίδα αἶμα τὰ βρέζει, δειλιάζονε, χάνουν τῇ μαγικῇ τους δυνάμει, πέφτουνε χάρου στὰ χῶματα καί φο- φᾶνε. Πιάνεις τότε καί τὰ μαζεύεις.

Μὰ πάντα πρέπει νὰ τύχῃ ξυπνός κ' ἐπιδέ- ξιος κείνος πούθιλε τᾶπαντῆσει. Τὰ εἶδε καί ὁ γερο-Τσαρούχας, λέει. Μὰ καί σάν τὰ εἶδε τί! Ἐρ- χάμενος άπ' τὸ Βασιλοπάταμο κάτω, τᾶπάντησε στὸ Βάρκο τὸ λιβάδι. Εἶταν καθάριλα στῇ φοράδα του καί δὲν τοῦ βόλασε. Θὰ εἰπῇς; Νάβγανε εὐθὺς

τὴν κάπα του καί νὰ τᾶποσκεπάσῃ ὁ ζόρκος! Μὰ εἶδε πού δὲ θὰ τὰ κατὰφερνε. Θὰ τᾶνοιωθαν μαθίς νὰ χώνευαν ὀμπρός του. Βιαστικὰ ἀλαφρά, σέρνει τὸ μαχαίρι άπ' τὸ σελάχι του. Σκύφτει, κόφτει τῆς φοράδας του ταῦτί· — νάκοφτε τὸ δαχτυλὸ του πάλι ὁ δελιός κάτι θὰ μάτωνε! Τὸ τῖναζε στῇ μέση στὸ κοπάδι ταῦτί. Ναί! Σταλιά σταλαμίδα δὲν ἔσταζε... — Φτοῦ! τὸ κκαταρμένο!...

(1896)

Κ. ΠΑΣΑΓΙΑΝΝΗΣ

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΟΥ ΟΛΥΜΠΟΥ

(ΑΠΟ ΤΗ ΣΥΛΛΟΓΗ ΤΟΥ κ. Δ. ΖΗΛΟΥ)

25

Βουλιούμαι μιά, βουλιούμαι δύο, βουλιούμαι τρεῖς καί [πέντε,

Βουλιούμαι νὰ ξενητευθῶ πολὺ μακριὰ στὰ ξένα.
— Ὅσα βουνά κι ἄνε διαβῶ όλα τὰ παραγγέλλω:
— Βουνά μ' νὰ μὴ χιονίσσετε, κάμποι μ' μὴν παχνιστίτε.
Ὅσο νὰ πάνω καί νάρθῶ καί πίσω νὰ γυρίσω,
βρίσκω τὰ χιόνια στὰ βουνά, τοὺς κάμπους παχνισμένους
καί πάλι πίσω γύρισα στὰ ἔρημα τὰ ξένα.
καί πάνω ξένες ἀδερφές καί ξένες παραμάνες,
ξένες με πλὴν τὰ ρούχα μου, ξένες τὰ σκαμπάζουν,
τὰ πλένουν μιά, τὰ πλένουν δύο, τὰ πλένουν τρεῖς καί [πέντε

κι από τίς πέντε καί μπροστὰ τὰ ρήχνουν σὺ σοκίκι.
— Πάρε ξένη μ' τὰ ρούχα σου καί σὺρε στὸ καλὸ σου,
σὲ καρτερεῖ ή μάνα σου νὰ πᾶς νὰ σὲ παντρεύει,
σὲ καρτερεῖ ὁ πατέρας σου, σὲ καρτεροῦν τὰ δέφρια,
σὲ καρτεροῦν οἱ ἀδερφές, τὰ δόλια τὰ ξαδέφρια.
Ξένος παραπονέθηκε κι ἀρχίνησε καί κλαίει
κι ἀρχίνησε νὰ τραγουδάει κι ἀρχίνησε νὰ λέει.
— Γείτονισες καί τρεῖς γειτονοπούλες!
καί τὸ παξιμάδι κῆ ἄλλη τὸ σταφύλι
κι ἡ μικρότερη κρυφὰ τὸν κουδεντίζει:
— Σῆκου ξένη μ' νὰ φᾶς, νὰ πιεῖς γιὰ μῆλο, γιὰ δαμά- [σκηνο,

γιὰ δροσερὸ σταφύλι.
Σῆκου ξένη μ' νὰ φᾶς, νὰ πιεῖς, νὰ δολιογισματίσεις.
— Τὸ τί νὰ φᾶς, τὸ τί νὰ πιῶ, τὸ τί νὰ μὴν τὸ βάλω.
Θυμούμαι τῇ μαννούλα μου πού μέχει τρανεμένο,
Θυμούμαι τὸν πατέρα μου πού μέχει τρανεμένο,
Θυμούμαι καί τίς ἀδερφές πάντᾳ τρανεψίμας,
Κῆ τρίτη ή μικρότερη κρυφὰ τὸν κουδεντίζει:

βήματα γιὰ τὴν πόρτα, σηκώνει τὴν οὐρὰ τῆς ῥόμ- πῆς τόσο πού νὰ φανῇ λίγο τὸ δεξί της πόδι, χερίνο οὐ γοβάκι κῆταστρο, ἀνταξιώτῃ. Στὸν Κοστῇ πᾶ τῆς κοιτάζει, λέει γελαστή, ῥήχνοντας ἀμέσως τὴν οὐρὰ κάτω! Ἀδίκαιτες! (φεύγει).

ΚΩΣΤΗΣ (σιγά). Παιγνιδιάρ! (τραβᾷ μετὰ παράθυρο μετὰ τὴν τριανταφυλλιά, σηκώνον- τας α κομμάτι από τὴ Μπόρμ. Παραμυρίζει τὴν τριανταφυλλιά καί κοιτάζει ὄψω. Σὲ λίγο μπαίνει ή Χάρη).

Η ΧΑΡΗ. Μπα! Μήπως κι από τί παρᾶθυρό σου νετῇ ἄμορρότερη ή ζωή;

ΚΩΣΤΗΣ (γυρίζοντας πρὸς αὐτήν, χωρὶς νὰ εἰ από τὸ παράθυρο). Ἰσως!..

Η ΧΑΡΗ. Καί δὲ σᾶς ἐμποδίζει ή τρανταρυλ- λή μου;

Ο ΚΩΣΤΗΣ. Βλέπετε, γιὰ νὰ ἰδῶ τῇ ζωῇ κι από τὸ παρᾶθυρό σας τῆς παραμέρισα λίγο... Ξέ- ρετε, τᾶγκάθια τῆς...

Η ΧΑΡΗ. Τᾶγκάθια τῆς!.. Ὡ ή ζωή, καί μάλιστα κείνη πού σᾶς ἀρέσει, ἔχει πάντα καί τᾶγ- καθάκια τῆς... Μὰ κι αὐτὰ ἔχουν τῇ χάρῃ τους... Ἀμα ὅμως είναι μικρά καί ἀκίνητα, νά... σάν τῆς τρανταφυλλιάς μου... (ζυγώνει κι ἀπλώνει τὰ

χέρια τῆς, τάχα νὰ τὰ χαϊδέψῃ) Δὲν ἀγκυλώνουν ὅλα τᾶγκάθια...

Ο ΚΩΣΤΗΣ (ἀδιόφορα). Μερικά ὅμως...

Η ΧΑΡΗ. Φοβιτσιάρη! (σὲ λίγο). Καθόμαστε; Ἐλάτε νὰ καθήσουμε στὸ τραπέζι... Ἢ μᾶς φέ- ρουν καί τὸ πατῖ!..

Ο ΚΩΣΤΗΣ (κάθεται). Ὅπως ἄγαπάτε.

Η ΧΑΡΗ (κάθεται κι αὐτῇ, ἀπενεύου του). Δὲν παίρνετε τὸ βιβλίο νὰ μοῦ διαβάσετε λίγο; Εἶναι ή «Ζωή κι ἄγάπη στῇ μοναξιά», τὸ καινούριο μυθι- στόρημα τοῦ Ψυχάρη... Ἐξοχο ἔργο... ἀθάνατο!

Ο ΚΩΣΤΗΣ. Ὁ συγγραφέας θὰ χαίροταν νὰ σᾶς άκουγε... Τόσο γλυκερὰ κρίση από τόσο ὁμορ- φα χεῖλινα.

Η ΧΑΡΗ (με ἥσυχο χαμογέλιο). Καλύτερα νὰ παίξουμε ντόμινο, γιὰτί βλέπω με σπρώχνετε νὰ παίξουμε τοὺς ἐρωτεμένους, κι αὐτὸ τὸ παιγνίδι δὲ σᾶς ταιριάζει καθόλου.

Ο ΚΩΣΤΗΣ. Τοὺς ἐρωτεμένους; Κάθε ἄλλο. Ἀφοῦ τὸ ξέρω δὲ πὼς θὰ χάσω...

Η ΧΑΡΗ. Ἀδικεῖτε τὸν εαυτό σας.

Ο ΚΩΣΤΗΣ. Τὸ ἐναντίο, θαμᾶζω τὴν τέχνη σας. Ὅσες φορές τουλάχιστο ἴσα με τῶς παίζατε αὐτὸ τὸ παιγνίδι, πάντα κερδεμένη βγήκατε...

(Ἡ ὑπερέγρια φέρει τὰ σεργίτια τοῦ τσαγιού. Τάφηνει καί φεύγει).

Η ΧΑΡΗ (σηκώνεται κι ἀρχίζει νὰ σεργίσει). Νὰ σᾶς άκουγε ὁ κ. Λάμπρος...

Ο ΚΩΣΤΗΣ. Ὁ Λάμπρος; Μὰ ὁ Λάμπρος δὲ σᾶς κρίνει καθὼς οἱ ἄλλοι φίλοι σας. Ὁ Λάμπρος πιστεύει, καί τὸ μολογᾷ δὲ παντοῦ, πὼς ἔχετε κάτι σοβαρὸ, κάτι ἀψηλὸ μέσα σας, στὰ κατὰβαθα τῆς ψυχῆς σας... Γιὰ νάνακαλύψῃ, λέει, κανένας αὐτὸ τὸ ἀτίμητο μαργαριτάρι, πρέπει νὰ τραβᾷ ἀπὸ πάνω του ὅλο τὸ παχύ στρώμα τῆς ἐλαφράδας πού τὸ κρύβει...

Η ΧΑΡΗ (προσέχοντας στὰ λόγια του, μισα- φαρεμένη). Μπα! Λέει κι ἄλλα;

Ο ΚΩΣΤΗΣ. Κι ἄλλα βέβαια! Λέει πὼς ὅσο κι ἂν σᾶς μελετάει, πάντα μένετε γι' αὐτὸν αἰ- νιγμα. Ἐρχεται φορὰ πού σᾶς παίρνει, καί μπορεί νὰ ὀρκιστεῖ σ' αὐτό, γιὰ γυναῖκα ἀνιδιασμένη με τὴν ψεύτικη ζωὴ πού ζεῖτε, κ' έρχονται φορές πού σᾶς θάρρει ένα πλάσμα ἄλαφρὸ κ' ἐπιπόλαιο πού σὲ τίποτις δὲν προσέχετε, κι ὅλα, καί τὰ πιὸ σοβαρά, περνᾶνε από τὴν ψυχὴ σας χωρὶς νάφῃσουν τὸ πα- ραμικρὸ σημάδι. Πάντα ὅμως γι' αὐτὸν εἰσαστε ή καλόψυχη γυναῖκα... ὁ εὐγενικός πηλὸς πού στὰ χέρια τεχνίτη μπορεί νὰ γίνῃ ἀγγελος, ἂν ὁ τεχνί-

—Είπε μου, δὲν παντρίδεσαι, δὲν παίρνεις φραγκοπούλα;
—Έχω γυναίκα στὴ Βλαχιά, μάννα στὸ Μπουκουρέστι.

26

Τρία ἀδερφάκια κρέμασαν στὸν πλάτανο στὴ βρύση.
Τὸνα κρεμοῦν γιὰ φίλημα, τ'ἄλλο γιὰ μάδρα μάτια,
τὸ τρίτο τὸ μικρότερο πολὺ τὸ τυραγοῦσαν.
—Μαρτύρα, κλέφτη χαρμῆ, μαρτύρα, βρὲ τσιτσίτη,
πόσα κοράσια φίλησες καὶ πόσες παντρεμένες;
—Χίλια κοράσια φίλησα καὶ χίλιες παντρεμένες,
καὶ καλογριές καὶ παπαδιές, λογαριασμὸ δὲν ἔχουν.

27

Έγώ σὰς λέω δὲ μπορῶ καὶ σεῖς μὲ λέςτε σήκου
γιὰ πιάστε με νὰ σηκωθῶ καὶ βάλτε με νὰ κίτσω
καὶ δώστε με τὸ καλαμάρι καὶ ἕνα κομμάτι κὼλα

νὰ γράψω μὴν ψιλλὴ γραφή καὶ ἕνα κομμάτι γράμμα
νὰ στείλω στὴν ἀγία Σοφία στὸ μέγα μοναστήρι
πῶχει τρακόσια σήμαντρα καὶ ἐξήντα δυὸ κάμπανες,
πῶσα καμπάνα καὶ παπᾶς, πῶσα παπᾶς καὶ διάκος.

28

Λιτόντης ἐκατέβηκε πὸ μιὰ ψηλὴ ραχοῦλα,

μὲν τραγουδοῦσε καὶ ἔλεγε, μὲν τραγουδεῖ καὶ λέει.
Τὸν χέρο τὸν ἐστάθρωνε καὶ τὸν καλημερνοῦσε.
—Καλημέρα σου, Χάρε μου. —Καλὸ στον τὸν τσοπάνο
ὁμπρὸς ὁμπρὸς, λεβέντη μου, κίρθε ἡ διοριὰ σου.
—Χάρε μου, νὰ παλέψουμε σὲ μαρμαρένια ἀλώνια,
σὰ μάνικήσεις, Χάρε μου, νὰ πάρεις τὴν ψυχὴ μου.
Κι ἂν τὸν τσιμπᾷ τὸν ἄδραξε, στὴ γις τὸν γονατάει.
—Χάρε μου, σὲ περικαλῶ, πολὺν ρετζιὰν σοῦ κάνω
νὰ μοῦ χαρίσεις τὴ ζωὴ τέρα πένητ' ἔξη χρόνια,
ἔχω γυναίκα παρναῖαν καὶ χήρα δὲν τὴν πρέπει,
ἔχω παιδιὰ παραμικρά καὶ ὀρφανὰ δὲν τὰ πρέπει
νὰ περπατᾷσι ἀγαλιανά, τὴ λὲν πὼς καμαρόναι.
νὰ περπατᾷσι πὼς ἤξερε, τὴ λὲν ἄντρα χαλέθει.
—Γυναίκα σου παντρίδεσαι καὶ τὰ παιδιὰ στοιχιζύνται.

29

Νὰ πάνω μὲς τὴν Καστοριά, νὰ πάνω στὸ Καστόρι
βρίσκω μαστόροι καστοριανοί, μαστόροι καταφιῶτες
ποὺ πελεκοῦσαν μάρμαρο, ποὺ πελεκοῦσαν πέτρα.
—Μαστόροι μ' τί δουλειάτε, μαστόροι μ' τί χαλιναίτε;
Νὰ φκιάστε τὸ κιθόρι μου ἴσια μὲ τὸνομά μου,
νὰ γέν' φαρδὴ, νὰ γέν' μακρὴ, ἴσα μὲ τὸνομά μου
καὶ στὴ δεξιὰ μου τὴ μεριά νάφηστε παραθύρι,
νὰ φκιάστε μιὰ κρουθροση κρύα πασταγωμένη
νάρθηκον οἱ ἄντρες γιὰ νερὸ καὶ οἱ ἔμποροι νὰ πλένουν,
νάρθηκ' καὶ ἡ 'Ακρίβω τοῦ παπᾶ, κρύο νερὸ νὰ πάρει.

της εἶναι καλὸς, καὶ στρίγγλα ἂν ὁ τεχνίτης τύχει
νὰναι ξυλοσκίστης...

Η ΧΑΡΗ (χωρὶς νὰ πειραχτεῖ). Τὸ πιστεύετε
καὶ σεις;

ΚΩΣΤΗΣ. Έγὼ πιστεύω κείνο ποὺ πιστεύει καὶ
ὁ Λάμπρος... Σ' ὅλα τόνε πιστεύω αὐτὸν τὸν ἄν-
θρωπο, καὶ στὰ λάθια του ἀκόμα, καὶ στὶς πλάνες
του. Οἱ φίλοι σας οἱ ἄλλοι, ἡ Αὐλὴ σας, ποὺ τὴνε
λέει καὶ ὁ Λάμπρος, οἱ ἀλαφρόμυαλοι καὶ ἀχερόφυχοι
ποὺ σὰς περιτριγυρίζουν, θαυμάζοντας τάχα τὴν
ὁμορφιά σας καὶ σαλιαρίζοντας ξεθυμασμένα χαρι-
τολογήματα καὶ ξεθωριασμένες φιλοφρόνησεις...

Η ΧΑΡΗ. Δὲν τὰ φηνουμε αὐτά; Σοβαρὲς κου-
θέντες τέτιαν ὄρα!.. Ὄχι, δὲ βαριόμαστε!.. Παίξει
κανεὶς μὲ τὸν κόσμο... Νὰ, ἔτσι γιὰ νὰ σκοτώνει
τὴν ὄρα καὶ νὰ διώχνει τὴν πλῆξη του... (γελα-
στά). Παίξουμε τοὺς ἐρωτευμένους; Μπορεῖ καὶ νὰ
μὲ κερδίσετε... Ποῦ τὸ ξέρετε!..

Ο ΚΩΣΤΗΣ. Μοῦ δίνετε κουράγιο γιὰ νὰ παί-
ξω... Μὰ οἱ τρανταφυλλίς ἔχουν ἀγκάθια... Πρέ-
πει νὰ τίς παραμερίζει κανένας σὰ θέλει νὰ χαρεῖ
τὴ ζωή...

Η ΧΑΡΗ (σὸν ἀφηρημένη). Ἡ καλή μου ἡ
τρανταφυλλιά! (τραβάει στὸ παράθυρο, παίρνει τὴ
γλάστρα καὶ τὴνε φέρνει στὸ τραπέζι, ἀντικρὺ σὸν

—'Ακρίβω μ' τί ἐργασίες νάρθει, κρύο νερὸ νὰ πάρεις;
Παίρνει στὴ μάννα κλαίγοντας
καὶ τὰ μαλλιά ἐπλέγοντας.

—'Ακρίβω μ' ποῦναι ἡ στάμνα σου καὶ ποῦναι τὸ στα-
[μνί σου;

—Μάννα μου παραπάτησα
καὶ ἔπιασα καὶ τὴν τσάκισα.

—Δὲν εἶναι παραπάτισμα,
μὲν εἶναι ἀγοραγκάλισμα.

Η ΜΟΙΡΑ ΔΕ ΜΑΤΑΜΟΙΡΑΙΝΕΙ*

Οἱ Μοῖρες μιὰ νύχτα συναγμένες δίπλα σ' ἕνα
χάκι ἐλογάριαζαν σὰν τί θὰ κάνουν τὴν ταχινὴ,
ποιοὺς θελὰ μοιράνουν καὶ πῶς.

—Κοῖμα! εἰπ' ἡ τρανύτερη τοῦ Βασιληᾶ τὸ
μοναχοπαίδι. θὰ πεθάνῃ αὔριο τὸ βράδυ, πριχοῦ ξε-
ψυχήσῃ ὁ ἄρρωστος ὁ γέρο-Βασιληᾶς.

—Καὶ γιατί, ἀδερφοῦλα μου; ἐκρινεν ἡ ἄλλη,
τὸ δόστυχο, γιατί; Ματαμοίρανε, Κυρά, ματαμοί-
ρανε!

—Ματαμοίρανε, Κυρά, ματαμοίρανε! φώναζαν
ὅλες μὲ μίαν.

—Ὅπου μοιραίνει δὲ ματαμοιραίνει, ἀποκρίθη-
κεν ἀγριεμένη ἡ τρανύτερη Μοῖρα. Ἄν ματαμοί-
ραине, δὲ θὰ πινιγῶταν αὔριο, περνώντας τὸ ποτάμι,
ἡ νύφη ποὺ κοιμᾶται μὲς τὸ χάκι.

Τοῦτον τὸ λόγον ἀκουσεν ἀπὸ τὸ χάκι μέσα
ἕνας ἀπὸ τοὺς συμπεθέρους τοὺς δώδεκα, ποὺ κοι-
μώντουσαν μαζὶ μὲ τὸ γαμπρὸ καὶ τὴ νύφη, καὶ
περίμεναν νὰ ξεμερώσῃ, νὰ περάσουν τὸ ποτάμι, νὰ
πᾶνε στὸ χωριὸ τῆς νύφης νὰ κάνουν τὰ πιστόφια.

Ὁ συμπεθερὸς εἶπε τᾶλλο τὸ πρῶτ' στοὺς ἄλλους
συμπεθέρους καὶ στὰ νιογάμπρια:

—Συμπεθέροι, κλὸ τοῦ σῆς θέλω μὴν πε-
ράσωμε ἀπὸ τὸ ποτάμι, γιατί τὼς καὶ τὼς: τὴ
νύχτα οἱ Μοῖρες εἶπαν πὼς ἡ νύφη θελὰ πινιγῇ.

—Σῶπα, συμπεθερε τοῦ ἀποκρίθηκε ὁ γαμπρὸς

(*) Ἀπὸ τὸ «Σπαρτιατικὸ Ἡμερολόγιον» τοῦ 1905 τοῦ
κ. Μ. Ι. Θεοδοροπούλου ποὺ ἐκχωρίζει ἑνήμερα στὰ
τόσα καὶ τόσα δημοσιεύματα τοῦ εἵδους του, δημοσιεύ-
ουμε δύο σελίδες γιὰ τοὺς ἀναγνώστες τοῦ «Νουμᾶ».
Ὁ τόμος τοῦ 1905 εἶναι ὁ ἑννέστος καὶ θὰ βγεῖ ἔπειτα ἀπὸ
λίγες μέρες.

Κωστή). Ἔτσι, ἀντικρὺ σας, νὰ σὰς τρομάζει...
(οἰγὰ καὶ χαϊδεφτά). Ξέρετε καὶ τᾶλλο; Τὴ τραντα-
φυλλιά μου θὰ σὰς τήνε χαρίσω... Σὰς τήνε χέρισα
κιόλας... Εἶναι δική σας...

Ο ΚΩΣΤΗΣ (ἀνάβει ἕνα τσιγάρο καὶ δὲ μι-
λάει).

Η ΧΑΡΗ. Πῶς; Οὔτε ἕνα εὐχαριστῶ δὲ μοῦ
λέτε;

Ο ΚΩΣΤΗΣ. Ἀ! ναι! Νὰ μὲ συχωρεῖτε γιὰ
τὴ χωριατιά μου... Εὐχαριστῶ λοιπὸν, μὰ δὲν
τήνε παίρνω... Ἴσως εἶναι χαρισμένη καὶ σ' ἄλ-
λους...

Η ΧΑΡΗ (ποὺ ἀρχίζει νὰ πειράζεται). Καὶ
σ' ἄλλους; Καὶ ποῖος εἶναι αὐτός; ὁ ἄλλος, παρα-
καλῶ; Θὰ θυμώσετε, μὰ θὰ σὰς τὸ πῶ... Μιλή-
σατε γιὰ χωρικτιά. Εἰσατε λοιπὸν λίγο... (κείνη
τὴ στιγμὴ ἀκούγονται κουβέντες ἀπὸξω). Μπα! Ὁ
'Αντρέας καὶ ἡ κοινιάδα μου... (κουτίζοντας κατὰ-
ματα τὸν Κωστή). Θὰ φέρνει βέβαια μαζί της καὶ
τὴν Ἑλεντίσα.

Ο ΚΩΣΤΗΣ (ἀδιάφορα). Μπορεῖ!.. (παίρνει
τὰ νοκαλάκια τοῦ ντόμινο ποῦναι σωριασμένα στὸ
τραπέζι καὶ ἀρχινεῖ νὰ στήνει πύργους μ' αὐτά).

Η ΧΑΡΗ (σηκώνεται, τραβάει πρὸς τὴν πόρτα

καὶ οἱ συμπεθέροι, οἱ ἄλλοι. Ἐμεῖς εἰμαστε ἑδῶ
καὶ θὰ σκιαχτοῦμε! Ἐξή ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά, ἔξω
ἀπὸ τὴν ἄλλη θὰν τὴν τραβήξουμε, καὶ ἔτσι θελὰ
γλυτώσῃ.

Κ' ἔτσι ξεκίνησαν καὶ διαβαίνοντας τὸ ποτάμι
ἀνοῖξαν τὰ μάτια τοὺς δεκοχτώ. Μὰ τόμου φα-
σανε κρατῶντας τὴ νύφη καταμεσίς στὴ νεροσυρτὴν,
ἕνα νεροπόντι ξαφνικὸ κατεβαίνοντας μὲ βοή ὀρπά-
ζει τὴ νύφη καὶ τὴν κατακυλάει μὲ; τὸ φουδόν,
ὅπου βρῆκε τὸ μνημὸς της.

—Ὅπου μοιραίνει, δὲ ματαμοιραίνει, ἀκούγ-
ται ἡ φωνὴ τῆς τρανῆς Μοῖρας μέσα ἀπ' τὸν κα-
λαμιῶνα πέρα.

ΑΓΙΣ ΘΕΟΣ

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΟΣ

Ο ΜΑΜΩΛΑΣ

Ὁ Μπέης κάνει μιὰ χαρά, παντρεύει τὸν υἱὸ του.
Ὁθλον τὸν κίσμον ἔκαλεσε, τὴ γῆς τὴν οἰκουμένη,
τὸ Μαμωλᾶ δὲν ἔκαλεσε ποῦταν καλλί-ερὸς του.

Κι ὁ Μαμωλᾶς σὰν τᾶκουσε πολὺ κακὸ τοῦ φάνη.
Σαράντα κριάρια τοῖμασε καὶ ἐξηνταδὺ μουνούχια,
Κ' ἐφώνασε τοῦ δούλου του νὰ φτιάξῃ τᾶλογό του:
—Δοῦλε, γιὰ σέλωσ' τᾶλογο, τὸ μαῦρο, τὸ σπαθάτο,
Βάλε τὴ σέλα τὴ χρυσή, τὴ χρυσοκεντημένη,
Καὶ φόρεσέ του τὰ ἡνιά, τᾶσημοχρυσωμένα,
Ποῦχουν τίς φούντες τίς χρυσές, πλεγμένες μὲ μετάξι.

—Καὶ σᾶλογο καβάλληκε, στοῦ Μπέη τὸ γάμο πᾶει,
Κι ἐμέτως μπῆκε στὸ χορὸ καὶ τόνε σούρνει πρῶτος.
Σαράντα ἀχνάρια τᾶβηξε, μπροστὰ εἶν' ἀπὸ τοὺς ἄλλους,
Κι ἡ Μπέγια καὶ τὸν κοίταξεν ἀπὸ τὸ παραθύρι:

—Ποῖος εἶνε κείνος, Μπέη μου, ποῦ πᾶει μπροστὰ ἐπ'
[τοὺς ἄλλους;

Κεινοῦ τοῦ πρέπει, Μπέη μου, τὸ μπεηλίκι νάχη,
[Ἐκ τῶν ἀνεκδότων «Δημοτικῶν Συλλέκτων»

Ι. Γ. ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ

Εἶταν οἱ δυὸ τους στὴ σάλα, καὶ ὁμιλία εἶχε πολὺ χα-
λαρώσει. Ἐκεῖνος φαινότανε σὰ ντροπαλὸς, ἐκεῖνη σὰ βα-
ρεμένη. Τέλος εἶπε:

Ἐκ εἶ ν ο ς. Τί ὄρατα βραδιά γιὰ περίπατο!
Ἐκ εἶ ν η. Πολὺ ὄρατα!.. Ἐχστε διάθεση γιὰ περί-
πατο;

Ἐκ εἶ ν ο ς (μ' ἐνθουσιασμό). Ὄ ναι, ναι!
Ἐκ εἶ ν η. Τότε γιατί δὲν πᾶτε;

καὶ τὴν ἀνοίγει διάπλατα). Μπατε λοιπὸν! Τί πει-
μένετε;

Ο ΑΝΤΡΕΑΣ (ἀπόξω). Μιὰ στιγμὴ, ἀγπη
μου!.. Ἄκουσε, Κατερίνα! Τὸ τσατ' γρήγορα! (υ-
ρίζουμε ἀπὸ τὴν Ἀκρόπολη, βλέπεις! (μπαίνει μέσα,
ἀγκαλιάζει τὴ Χάρη καὶ τήνε φιλεῖ). Χρυσὸ μου!..
(τήνε ξαναφιλάει). Ἐχω τρεῖς ὥρες, τρεῖς ἄνους
νὰ σὲ ἰδῶ...

Η ΧΑΡΗ (τραβιέται πειραγμένη). Ντρεπῇ!
Πάντ' ἀνοήσιες θὰ κάνεις; Εἶναι καὶ ἄλλοι δῶ!

Ο ΑΝΤΡΕΑΣ (τῆς τραβάει καὶ ἄλλο φιλ' ἰπά!
Τὴ γυναικοῦλα μου; Καὶ στὰ ὅστερα, ὅλοι δὲ
φίλοι μας, ἀδερφοί μας... Λάμπρο, Κωστή,

εἰν' ἔτσι; Ἀδερφοί ὅλοι. Ψίματα;
(Μπαίνουν ὁ Λάμπρος, ἡ Ἑλεντίσα καὶ ἡ
Μανρὴ φιλοῦνται μὲ τὴ Χάρη. Ὁ Λάμπρος χα-
ταίει καὶ τραβάει πρὸς τὸ τραπέζι).

Ο ΛΑΜΠΡΟΣ (σὸν Κωστή). Ἐδῶ; Πάντα
σιμὰ στὶς θυροφρε; κυρίες...

Ο ΚΩΣΤΗΣ (δυνατὰ, γελώντας). Χὰ! χὰ! χὰ!
Καὶ στὶς κακὲς τρανταφυλλιές τους...

Ο ΑΝΤΡΕΑΣ (τάχα πὼς θυμώνει). Κωστή,
ὅλα καὶ ὅλα, μὰ μὴ μᾶς κατηγορεῖς τὴν τρανταφυλ-
λιά μας!.. Θὰ τὰ χαλάσουμε!.. Δὲν εἶν' ἔτσι, Χάρη
μου; Μᾶς κατηγορεῖς τὴ τρανταφυλλιά μας...

ΕΜΠΡΟΣ ΣΤΗ ΜΑΧΗ

Διαβείτε παλληκάρια τιμημένα! Γοργή ή νίκη φτερουγίζει μπροστά σας και ή δόξα με στεφάνι πανέμορφο σ'ας προσμένει στην άκρη του δρόμου.

Εμπρός παιδιά της Ίδεας!

Τρεχάτε! Ο δρόμος μας είναι μακρύς και στενός· μη δειλιάζετε! Πέρα στο δίπλωμα της άσπρης κορδέλλας, που φαίνεται κοντά στην κορφή του βουνού είναι ο κάμπος ο διάπλατος που θα σταθούμε.

Μην πη κανείς από σ'ας π'ας απόστασε· μη σταθί να πάρη ανασασμό! Ας τραβά πάντα μπρός!

Λίγο και φτάνουμε· τ'α πόδια σας είναι γερά, ω άκούραστα αδέρφια μου· σ'ας βλέπω ν' ανεβαίνετε με όρμη των ανήφορων και κλαίω από συγκίνηση.

Ω, ναι! κανείς! κανείς μας δέ δειλιάζει, κανείς δεν αίστάνεται κόπωση και πόνο στον πετροφυτεμένο δρόμο που περνούμε για να φτάσουμε τη Νίκη.

Για δέστε τί δρόμο περάσαμε! για δέστε πόσες θεόρατες πέτρες κατακύλησαν στο διάβα μας!

Μη στοχαστή κανένας π'ως θα ποθήνη! Όσους αγωνίζονται παλληκαρίσια, χωρίς να συλλογίζονται το παλιότομαρο και την παλιοζωή, τους καρτερά ή Αθανασία, κι αν μεγάλο κι αν άχαμνό έργο πιχειρούνε, κι' αττερα:

«Οί άγωνες θέλουνε θυσία».
Τί δέζει άχαμός μιας ζωής μπροστά στις άμέτρητες ζωές που κάθε μέρα σκοτώνουν οι μποξάδες;

Εμπρός το λοιπόν λεύτερα παιδιά της Ίδεας!

Εμπρός παλληκάρια με το ξάστερο μυαλό· ο άγωνας μας είναι ο ύπερ πάντων άγωνας.

Σπ. Μπς

ΜΠΡΟΣ ΣΤΗ ΜΑΧΗ

Μπρος στη β' τρινα δόξαση
σ'α μαγικό παλάτι
Φτωχούλα κόρη στέκονταν
με δακρυμένο μάτι.

Στολδία άμέτρητα θωρεί
κι ούτ' ένα δέ θα πάρη.
Μόνο άπ' τ'α μάτια της ή γή
παίρνει μαργαριτέρι.

ΕΝΑΣ

Ο! Γιαπωνέζοι, αν και τέτοια φοβερά παλικάρια στον πόλεμο, στη συνειθισμένη τους ζωή είναι μαλακοί και πονετικοί. Ο καθηγητής Μόρσης, που έμεινε στον τόπο τους άρκετον καιρό, λέει π'ως ποτέ δεν είδε να χτυπούν παιδί, ή να το τραβούν καν. Των παιδιών δεν τους περνά ποτέ από το νου να ρήξουν πέτρα σε πουλί ή σε σκύλο, κι οι κορίτσι μπαίνουνε μέσα στο Τόκιο και φωλιάζουν ή τυχοι σε άεραμίδι των σπιτιών· κι αν κανένας σκύλος κοιμηθεί στη μέση του δρόμου, οι διαδότες προσεχτικά θα περάσουνε δεξιά ή αριστερά, μήπως τυχόν και τον άνησυχήσουν.

Μιά μέρα θέλητε να δοκιμάσει π'ως θάν του φανεί ένας σκύλος αν του ρήξει πέτρα. Ο σκύλος, φαίνεται, σήκωσε τ'α πόδια του κι ήρθε την πέτρα να περάσει, κοιτάζοντας με μεγάλη άπορία, για να καταλάβει τ'α τι νόημα είχε ή δουλειά. Τό ίδιο έκανε και με τη δεύτερη πέτρα.

Είναι λοιπόν σωστό π'ως τ' αληθινό παλικάρι είναι πονετικό κι ήμερο. Για τουτό δεν φαίνονται περίεργα τ'α Λαρισσακά όταν γυρίσει την Αθήνα και παρατηρήσεις τί γίνεται με τ'α δυστυχισμένα τα ζώα. Μιά μέρα είδα σταματημένο ένα κάρο βαρύ γιομάτο πέτρες, γιατί το άλογο γέριχο κι αδύνατο, δέ μπορούσε ν' ανεβεί τον ανήφορο. Ο καρξ φώναζε, έδριζε, βλαστημούσε, χτυπούσε με το καμτσι παντού, ράχη, άχαιμό, άφτι, όπου νόμιζε π'ως θα πονέσει περισσότερο το ζώο, που έτρεμε κι όλο προσπαθούσε δίχως αποτέλεσμα. Στο τέλος λυσασμένο· ο καρξ ήρπαξε μ' ένα παλικαρίσιο ύφρος μιά πέτρα μέσα από το κάρο και τη σήκωσε για να την τινάξει απάνου στα παγίδια του άλόγου. Τ'αν έρρηξε δεν την έρξε, δεν ξέρω, γιατί έφυγε φρικιασμένος. Ω; τ'ώρα άκόμη θυμάμαι με φόβη την άγρια έκείνη σκηνή.

ΙΩΑΝΝΗΣ Σ. ΛΙΜΠΕΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΑΘΟΛΟΓΟΣ ΝΕΥΡΟΛΟΓΟΣ
ΥΠΗΓΗΤΗΣ ΕΝ ΤΩ ΝΕΠΙΣΤΗΜΩ
ΟΔΟΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ 82

ΑΝΕΧΕΤΑΙ 3—5 Μ.

ΕΛΕΘΟΣ ΤΟΥ ΠΑΛΗΚΑΡΙΟΥ

Πάει λίγος καιρός.—Ένας φιλότιμος Άνθρωπος—δχι πιά αξιωματικός—που το μάτι του έπεφε πολύ πιο πέρα από την πλατεία του Συντάγματος· κι από το παραγκιόζικο χαιρετισμό της Σημαίας—κατόντησε κι αυτό πιά σ'αν μεσημεριανό δρεχτικό του ήμερούσιου πατριωτισμού των χασομέρηδων—ένας λιγόλογος Άνθρωπος που δέ φόρεσε μονόκλ, άφου είχε καλ'α τ'α μάτια του, είδε π'ως μέσα στη γενική σάπια του έπίσημου κράτους θα σάπιζε κι αυτός και χωρίς να βγάλει λόγους και να δημοσιεύσει εικόνες και συνεντεύξεις, άποχαιρέτησε τη γυναίκα του και τ'α παιδιά του και πήγε και σκοτώθηκε εκεί που του άξιζε τέτοιος—κι είναι λίγοι—δεν πρέπει να πεθαίνουν εκεί που φοβάει ο κάθε δημόσιος υπάλληλος κι ο κάθε βουλευτής.

Απάνω σ' αυτό πήραν άφορμή οι αιώνιοι τσαρλατάνοι της Ελλάδος, όσοι δεν καταδέχονται να πούνε τον τόπο μας Ρωμησόγνη, να μπομπουνίσουν με τ'α μνημόσυνά τους και τάρβρα τ'α φαύλα και έξωφρενικά.

Τό άποτέλεσμα, όχι του θανάτου του παληκαριού, γιατί αυτό κανείς δέ το είδε και κανείς δέ το αίστάνθηκε, τό άποτέλεσμα του φαρμακρονισμού μας ήταν ν' άνακηρυχτή ο άδερφός του, Έθνικός άδελφός... και να μπή σε κάποιο βουλευτικό συνδυασμό.

Μτ χειρότερα

ΑΝΤΙΑΓΟΣ

ΤΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΟΥ ΒΛΑΜΗ

7

Ανάθεμα τους άτιμους
που λέν κακό για μένανε,
που λέν π'ως τ'αχω μ' άλλανε,
και παίζω με τ'α σέβανε!
Για δός μου την άγάπη σου,
πιτσούνα μου, μανάρι μου,
και για καυγάδες άφοβα
θα σέρνω το ζουνάρι μου!
Κ' έτσι για το χατήρι σου,
ινάρι μου, πιτσούνα μου,
στη φυλακή με σ'ύστασιν,
θα ξαναβρώ τη γούνα μου!

8

Έχει λεμόνια πούν' ξυνά,
μάχει και γλυκολέμονα·
βρίσκονται σ' άγγελον αυτό,
βρίσκονται και σε δαίμονα!

ΚΑ.Τ.Ν

Η ΧΑΡΗ. Ωχ, και σύ! Άνοστος πούσαι σήμερα!

Ο ΑΝΤΡΕΑΣ (με παράπονο, σαχλά). Έγώ άνοτο, πουλάκι μου; Έγώ που σ'απ'απ'ώ τότσο...

Η ΧΑΡΗ. Ούφ!.. Βγαίνουμε στο μπαλκόνι, Έλενίτσα;

Η ΕΛΕΝΙΤΣΑ. Άφου το θέλεις... Έλα και ύ, μητέρα!

Η κ. ΜΑΥΡΗ. Έγώ; Μπα! Έγώ είμαι κααίδρωμένη... Και σύ, Έλενίτσα... Θ'α πουντίζουμε.

Η ΕΛΕΝΙΤΣΑ. Καθόμαστε, μητέρα.

Η ΧΑΡΗ. Μ'α, να πάψει κι ο Άντρέας τις άσιές του...

Ο ΑΝΤΡΕΑΣ. Ένα φιλάκι άκόμα και το βουλόνω με κερί το στόμα μου... να... στη στιγμή... (κάνει να τήνε φιλήσει ή Χάρη τραβιέται).

Ο ΛΑΜΠΡΟΣ. Μ'α Άντρέα, μ'ας κ'ανεις και ζουλεύουμε! Στ'α ύστερα, σκέψου π'ως έχουμε και κορίτσι εδώ. (Η Έλενίτσα κάνει π'ως κοιτάζει τις ζουγραφίες πούναι κρεμασμένες στο τοίχο. Ο Λάμπρος κι ο Κωστής σιγοκουβεντιάσουνε χαμογελάοντας).

Ο ΑΝΤΡΕΑΣ (σπερώνοντας την κ. Μαυρή να ήσει). Κ'ατσε λοιπόν! (χτυπάει τ'α χέρια του δυ-

νατά). Μ'α το τσάι... Δέ θάρθει αυτό το τσάι; (φωνάει) Κατερίνα!..

Η ΧΑΡΗ (πεισιωμένη). Τί φωνάζεις; Έτσι; Περιμένε!

Ο ΛΑΜΠΡΟΣ. Είναι κουρασμένος! Έχει δικιο. κ. Χάρη. Μη θυμώνετε.

Η ΕΛΕΝΙΤΣΑ. Να ξέρατε τί κόπωση που την έχουμε! Κ'ανανε τόσο δρόμο...

Η κ. ΜΑΥΡΗ. Μάλιστα! Τόσο δρόμο! Ο κ. Λάμπρος μ'ας άνέβασε στην Ακρόπολη και μ'ας κ'ατήσε και δυό δόξαληφες ώρες, γυρνώντας μας από μνημείο σε μνημείο...

Η ΧΑΡΗ. Τό φαντάζομαι. Ο κ. Λάμπρος είναι καλλιτέχνης.

Ο ΛΑΜΠΡΟΣ. Έργάτης μόνο, δουλευτής. Όργωνω με την πένα μου στείρα χωράφια και κυνηγάω με τη φαντασία μου πεταλούδες άπιαστες...

(Η ύπερέτρη φέρνει σε δίσκο τ'α χρεαζοόμενα του τσαγιού, τ'αφήνει στο τραπέζι και φεύγει. Η Χάρη σηκώνεται να σεβρίσει, άρχίζοντας από την κ. Μαυρή. Δεύτερα σεβρίσει το Λάμπρο).

Ο ΑΝΤΡΕΑΣ (παραπονοιασικά ταχα). Πάλι μένα τελευταίο; Να σου π'ω, άρχίζω να σε ζουλεύω, Λάμπρο...

Ο ΛΑΜΠΡΟΣ. Σιγά δ'α! Η κ. Χάρη πρόσ-

φερε σε μένα πρώτα, γιατί βρίσκουμαι σιμώτερα. Τ'ης τύχης χάρισμα και τίποτ' άλλο...

Η ΧΑΡΗ (γλυκά). Λέτε; Άς είναι κι έτσι, άφου το θέλετε. Πήγατε λοιπόν στην Ακρόπολη;

Ο ΑΝΤΡΕΑΣ. Πήγαμε; Μπα! Μ'ας τ'αβήξει ο Λάμπρος!.. Έμεις βγήκαμε έξω... Λιακάδα, βλέπεις... Σου είπα και σ'ένα νάρθει, δεν ήθελες. Βαρίσσουνα. Έπειτα θάρχότανε, μου είπες, κι ο Κωστής να σου κρατήσει συντροφιά...

Η ΕΛΕΝΙΤΣΑ. Μπα! Ο κ. Κωστής είτανε νάρθει εδώ; Μ'α σεις, θείε, μ'ας είπατε π'ως θα τότε βρούμε κεί στο καφεεντάκι, κάτω από την Ακρόπολη...

Η κ. ΜΑΥΡΗ (με μισογιοματο το στόμα από γαλιετάνια). Ο θείος σου δέ λείι ποτέ ψέματα. Θ'α το ξέχασε.

Ο ΑΝΤΡΕΑΣ. Έτσι είναι, γεια σου, το ξέχασα. Λοιπόν πήραμε το γύρο τ'ης Ακρόπολης... Στο καφεεντάκι άπόξω, στο φιλόσοφο Σωκράτη δ'α, βρήκαμε το Λάμπρο...

Η ΧΑΡΗ. Πού φιλοσοφούσε, βίβαια.

Ο ΛΑΜΠΡΟΣ. Πού έχασκε, πείτε καλύτερα...

Ο ΑΝΤΡΕΑΣ. Στάσου, βρε άδερφέ και σύ, να τελειώσω! Βρήκαμε το Λάμπρο. Μ'ας τρατάρησε. Έπειτα: «Π'αμε στην Ακρόπολη;» μ'ας λείι.

ΣΕ ΜΙΑ ΓΥΝΑΙΚΑ

Καλή μου

“Ὅλα μ’ ἐδέξα θάβρα νὰ τὰ μιῶ, καὶ ο’ ἐδὲ νὸ.
τὰ ἐμπιστεύομαι. Ἀκούεις ποτὲ σου γιὰ τὸ Ρουμὰ-
νιά, τὸν πρόδρομο τοῦ μεγάλου Μιστράλ; Εἶναι ὁ
ποιητὴς ποὺ ἔδωκε πρῶτος τὸ σύνθημα τοῦ πεντι-
τικοῦ ξανανθισμοῦ στὴν Προβέντζα, τὴν πατρίδι
του. Πρὶν γράψῃ στίχους στὴ γλῶσσα τῆς ἐξωτρι-
στῆς πατρίδας του, τοὺς ἔγραφε γαλλικά. Μὴ φοβᾷ
τὸν ἄκουσε, πεῦ τοὺς μεγαλοφωνοῦσε, ἡ μητέρα
του. Καὶ ἡ μητέρα του ἔκλαψε ἀπὸ τὴ λύπη τῆς
ποῦ δὲν μπορούσε νὰ καταλάβῃ τίποτε ἀπὸ τὰ
ποιήματα τοῦ παιδιοῦ τῆς. Κ’ ἀπὸ τότε ἀρκίστηκε
ὁ Ρουμανιὰ νὰ μὴ χαρᾷ στίχο ποῦ νὰ μὴ μπορῇ
νὰ τὸν καταλαβαῖν ἡ μαννοῦλα του. Καὶ κράτησε
τὸ λόγος του. Κ’ ἐπὶ ἀπὸ τὰ δάκρυα μιᾶς μητέρας,
εἶπε ὥραϊα κάποιος, γεννήθηκε ἡ Προβονγκιανὴ
ποίησις. Ὅμοια κ’ ἐγὼ. Μὰ εἶναι ἔμένα πιὸ πλατύτες
καὶ ἔτῃται πιὸ μακριὰ ὁ ὅρκος μου. Θέλω νὰ μὲ
καταλαβαῖνς σὲ ὅλα μου ἐδῶ ποῦ ὅλα πλάστηκες
νὰ τὰ καταλαβαῖνς. Γιατὶ ἐδῶ εἶσαι ἡ γυναίκα. Κι
δοῦ ὁ ἄνθρωπος νὰ τὸν τιμᾷ, ὁ ἄντρας μπορεῖ
νὰ εἶναι ὁ δυνατοτέρης; μὰ εἶναι ὁ πιὸ στενοκαρδὸς
καὶ γι’ αὐτὸ κι ὁ πιὸ στενομυαλὸς, ἀνάντια στὴ
γυναίκα. Καὶ θέλω τίποτε νὰ μὴ μοῦ γίνεταὶ λόγος,
τίποτε νὰ μὴ μοῦ πλέκεται ἔργον, ἀνίσως δὲν πε-
ράσῃ προητέρη ἀπὸ τὸ χωνευτῆρι τοῦ στομάχιου
σου.

Καθὼς ἔνας ποιητὴς μὲ τὰ τραγούδια του, καὶ μόνον τὴν ἴδια τὴν ψυχὴν του παρασταίνοντας, δείχνει μαζί καὶ τὴν ψυχὴν τοῦ ἔθνους του σὲ ὅ,τι ἔχει εὐγενικότερο ἐκείνη, ἔτσι κ' ἐσύ· μὲ τὴ ζωὴ σου μόνον, μὲ τὴ ζωὴ σου τὴν ἀπλὴ καὶ τὴν ἐλεύτερη καὶ τὴν ἐξωριστῇ, ποῦ σὲ τίποτε δὲ μοιάζει τῆς ἡττισιδωμένης καὶ τῆς ψόφρας ζωῆς τριγύρω σου, φανερώσεις τῆς ψυχῆς σου τὴ ζωὴ ποῦ εἰσάβανται. Πολλὰς φορές μοῦ φαίνεται ὅαν ἓνα μετέωρο καὶ σὲν ἓνα σύμβολο. Καὶ μ' ἔκείνα ἀκόμα ποῦ σοῦ λείπουν, καὶ μ' αὐτὰ τὰ ψεγάδια σου, καὶ μὲ ὅσα δὲν ἔχταδες ἀκόμα νὰ ξεδιάνυστος καὶ νὰ ἀισθανθῇ, καὶ μ' αὐτὰ ἀκόμα εἶσαι ὅλοι ἐμεῖς σὲ ὅ,τι ἔχουμε βαθύτερο καὶ πρὸ ἀληθινό, καὶ μ' ὅσα ἀκόμα δὲν ἀποχτήσαμε, καὶ μ' ὅσα μὰς πρὸς πρὸς κίτουν. Εἶσαι ὥρατα καὶ εἶσαι σοφὴ. Μὰ ἡ ὁμορφιά σου πάλις φορές ἀντὶ τὰ μὰς δώρη τὸ πάθος ποῦ λύνει τὰ ἥματα, μὰς τονώνει μὲ πρὶ ἐνέργεια. Κρ' ἡ ψῆ σου, σὰ δὲ χαμογελάει τὰ πρὸς τοῦ χαμόγελο σου, σὰ δὲ χαμογελάει τὰ πρὸς τοῦ χαμόγελο σου κανένα σκολοιὶ δὲ σοῦ τὴν βασκάλει. καὶ τὴ βρίζεις κάθε μέρα στὴ ζωὴ, καθὼς ἔβρουν οἱ στρατοκόποι κάποια μονοπάτια ἰσικρὰ καὶ κάποια βρυσούδες ποῦ μὴν τις ἐποψιάζονται εἰ διαβάτες τῆς μεγάλῃς εὐφρίας. Καὶ τῆς ψυχῆς μας ἡ γλῶσσα ἀνθίζει στὰ χεῖλιά σου ἀγνί, καὶ ποτε σου λέξῃ νὰ πῆς δὲν καταδέχτηκες, ποῦ νὰ μὴν εἶναι ἀντίπαλος ὁ ἀάκροτον λαοῦ. Γ' αὐτὸ κ' ἐγὼ τώρα ποῦ ζῶ κάτω ἀπὸ τὸν ἴσκιον σου, πῆρα νὰ σοῦ γράψω γράμμα, καὶ τὸ γράμμα μου ἄβλα γίνεται τραγούδι.

Σε 4126

«Πάμε!» του λέμε μετς κι άνεβήκαμε. Μας πήγε δώ, μας πήγε κεί, στόν Παρθενώνα, στήν Ἄπτερη Νίκη, στίς Καρυάτιδες παντού. Ἡ Ἑλενίτσα δλο ἤθελε νά μάθει καί ρωτοῦσε. Ὁ Ἀμπρος δλο καί τῆς ἔλεγε γιά τό κάθε τι. Καί νά δεῖτε πού τῆς ἔλεγε ὁμορφ πράματα καί πού καί μετς τό-κούγαμε μ' εὐχαρίστηση... Μας ἐνθουσιάζε ὁ δικ-βολάκος!...

Ο ΛΑΜΠΡΟΣ. Σ' εὐχαριστῶ γιὰ τοὺς ἐπαινοὺς.
'Η καλωσύνη σου...

Η Χ. ΜΑΥΡΗ. Τὴν ἀλήθεια λέει. Ἔτσι εἶναι.
Η ΧΑΡΗ. Ὁ Χ. Δάμπρας ἀγαπάει τόσο τοὺς
ἀρχαίους...

Ο ΛΑΜΠΡΟΣ. Ἐγώ; Καθόλου! Οἱ Ἀρχατοὶ εἶναι τόσο μακριά, πεθάνανε πιά, καὶ γὰρ καμὶ δουλιὰ δὲν ἔχω μὲ τοὺς πεθαμένους! Ἐγὼ γιὰ ζωντανή Ἀκρόπολη μιλοῦσα στήν Ἑλένισσα...

Ο ΚΩΣΤΗΣ (πὸν τόση ὥρα κρατῶντας τὸ βιβλίο τῆς Χάρης, καὶ διαβάζοντας, δὲ λάβαινε κανένα μέρος στὴν κουβέντα). Τὴ ζωντανή. Ἀκρόπολη; Πάλι τίς παραδοξολογίες σου ἀργήησες!

Ο ΛΑΜΠΡΟΣ. Τὸ βιβλίον σου, Κωστῆ, καὶ ἀ-
φιστέ μας. Ἐπὶ μὲ ξέρεις, περισσότερο ἢ πρὸ ὅλου; δῶ
μέσα καὶ δὲν πρέπει νὰ ξιππαζῇσαι..

Η ΧΑΡΙΣ (πειραχτικά). Περισσότερο ἂπὸ ὅλους;

Ο ΚΑΙΝΟΥΡΙΟΣ ΔΙΑΤΟΝΙΣΜΟΣ ΜΑΣ

—ΡΩΜΑΙΪΚΟ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑΡΙΟ

—ΔΙΑΚΟΣΕΣ ΔΡΑΧΜΕΣ ΒΡΑΒΕΙΟ

Ὁ «Νευμάς» προκηρύσσει διαγωνισμό μ' αὐτοὺς τοὺς ὅρους :

Α'.—Νά γράφει ένα άναγνωσματάριο άν θ ρ ω π ι ν ό και Ρ ω μ α ί τ κ ο , δ χ ι μ έ ρ α , μ έ ρ ι ς , μ έ ο υ ς και μ έ κάθε άλλη τέτια αηδία, μ ά μ έ λέξες πού νά τίς άκούει τ ό παιδί κάθε ώρα και στιγμή σ π ί τ ι του, άρ σ ή μ ε ρ α μ έ κείνα πού χουνε σ τ ά σ κ ο λ ε ι ά μ α ς , τ ό Ρ ω μ ι έ π ο υ λ ο παίρνοντας τ ό π ρ ό τ ο β β λ ί ο σ τ ά χ έ ρ ι α του θ ά π ρ ω τ ο σ υ λ λ α β ί σ ε ι μ ι ά ψ ε υ τ ι κ η λέξη πού δ έ θ ά τ ή ν ε μεταχειριστεί σ ή ν κ ο υ β έ ν τ α του ποτέ — μ ' α λ λ α λόγια μ έ τ ή ν π ρ ώ τ η λέξη πού θ ά σ υ λ λ α β ί σ ε ι, θ ά π ε ι και τ ή ν π ρ ώ τ η τ ο υ ψ ε υ τ ι ά .

Β'.—Τὸ βιβλίο πρέπει νὰναι ὅσο μπορεῖ σύντομο, μὴ πιάνοντας, τυπωμένο, περισσότερο ἀπὸ ἐνάμιση τυπογραφικὸ φύλλο σὲ 16ο.

Γ'.—Τὰ χειρόγραφα καθαρογραμμένα, με τὸν ὄνομα τοῦ συγγραφέα μέσα σὲ κλεισμένο φάκελλο, πρέπει νὰ σταλθοῦνε στὸ γραφεῖο τοῦ «Νουμά» ἴσα με τὴν τελευταία μέρα τοῦ Μάη τοῦ 1905.

Δ'. — Θά κριθοῦνε ἀπὸ τοὺς κ. κ. Ψυγάρι, Πάλλη, καὶ Παλαμᾶ.

Ε'. — Ἡ κρίσις θὰ δημοσιευται ὕστερ' ἀπὸ τρεῖς μῆνες, τὴν τελευταία μέρα τοῦ Αὐγού-
στου.

ΣΤΥ.—Τὸ καλύτερο θὰ βραβεύεται μὲ 200 δραχμὲς καὶ θὰ δημοσιευτεῖ στὸ «Νουμά», μένοντας ὅμως χτῆμα τοῦ συγγραφέα πρὸς, ἂ θέλει, θάχει τὸ δικαίωμα νὰ τὸ τυπώτῃ μ' ἑξοδά του καὶ σὲ βιβλίο, μὲ τὴν ἐπιγραφή: Διαγωνισμὸς τοῦ «Νουμά» — Ρωμαίικο ἀναγνωσματοτάριο.

Αὐτοὶ εἶναι οἱ ὄροι. Τώρα, τὴ μεγάλη σημασία τοῦ διαγωνισμοῦ μας περισσοτέρω νὰ τῆς ἐξηγήσουμε. Μιλᾷτε μοναχῇ τῆς. Δὲν ἔχετε νὰ κάνετε τίποτ' ἄλλο παρὰ νὰ πάρете ἓνα ἀναγνωσμάτιο στὰ χέρια σας, νὰ τὸ ξεφυλλίσετε, νὰ τοῦ ρηξίτε μιὰ ματιά κι ἀμέσως θὰ δεῖτε τὸ μεγάλο κακὸ ποὺ κάνει ὁ Δασκαλισμὸς στὸ δυστυχισμένο Ῥωμιόπουλο, τυραγνώντας το νὰ τὸ πρωτομάθει λέξεις ποὺ οὔτε τίς νοιώθει, οὔτε θὰ τίς μεταχειριστῇ ποτές του. Γι' αὐτὸ στὸ διαγωνισμὸς μπορεῖ νὰ λάβει μέρος, ἐξοῦν ἀπὸ τοὺς δασκάλους, καὶ κάθε γονιὸς ποῦτυχε νὰ προσέξῃ στὸ δασκαλοεργάτιο τοῦ παιδιοῦ του.

Ἐλπίζουμε πῶς ὁ διαγωνισμός μας θὰ πετύχει καὶ πῶς ὅσοι μποροῦνε θὰ καταπιαστοῦνε αὐτὴ τὴ δουλιὰ, ὅχι βέβαια γιὰ τὸ βραβεῖο, ποῦναι τιποτένιο γιὰ τόσο δύσκολο πρᾶμα, ἀλλὰ γιὰ τὸ μεγάλο καλὸ ποὺ θὰ προσφέρουνε στὸ Ἔθνος.

Βέβαια, θάτανε θριαμβος της Ἀληθείας νά μπορούσε τὸ ἀναγνωσματοῦριο πὺ δνειρευόμαστε νά μπεῖ ἀμέσως καὶ στὸ σχολεῖο καὶ νά διώξει τὰλλα, τὰ σχολαστικά καὶ τὰ ψεύτικα. Μὰ κι ἂν δὲν τὸ δεχτεῖ ἡ Ἐπίσημη Πολιτεία ἀμέσως, δὲν πειράζει. Ἀρκεῖ νάχουμε ἐτοιμὴ δουλειὰ γιὰ τὴν «ὥρα τῆ μεγάλης» κι ἀρκεῖ νά μπορέσουμε νά δειξοῦμε στοὺς ἀπαιδαγωγόγους παιδαγωγούς μας μὲ ποῖο τρόπο πρέπει νά δουλέψουνε. Αὐτός, ὁ τελευταῖος, εἶναι κι ὁ κυριώτερος σκοπὸς τοῦ διαγωνισμοῦ μας.

Ο ΛΑΜΠΡΟΣ. Να! Περισσότερο απ' όλους και
μάλιστα (κουτάζοντας κατάματα τη Χάρη) περισσό-
τερο από μερικούς που δε θα με μάθουνε ποτέ!

Ο ΑΝΤΡΕΑΣ. Ἐχει δίκιο ὁ Λάμπρος! Ὑπάρχει καὶ ζωντανή Ἀκρόπολη.

Ο ΛΑΜΠΡΟΣ. Πού τήνε βλέπουνε οί ζωντα-
νοί άνθρωποι 'Ο Κωστής είναι ζωντανός... Και ή
'Ελενίτσα τό ίδιο...

Ο ΑΝΤΡΕΑΣ. Καί μετ'· Ἀκούε, Χάρη μου;
Ἐμεῖς, δηλ. ἐγώ, σὺ καὶ ἡ ἡδερφή μου ἀπὸ δῶ
ποῦ ἀποκοιμήθηκε...

Η κ. ΜΑΥΡΗ. Σὰς ἀκούω! Δὲν κοιμᾶμαι.

Ο ΑΝΤΡΕΑΣ. Μπα! Εύπνησες; Λοιπόν εμείς
οί τρεις, λείπει ο κ. Λάμπρος...

Ο ΔΑΜΠΡΟΣ. Δὲ μίλησα· γιὰ σᾶς. Ἐγὼ μί-
λησα γιὰ τὸν Κωστῆ καὶ γιὰ τὴν Ἑλενίτσα πού-
τούς ξέρω, πού—πὼς νὰ σᾶς τὸ πῶ; — τοὺς νοιώθω

για ζωντανούς... Λοιπόν οι ζωντανοί άνθρωποι πάν-
 ανθεαίνουμε στην Ακρόπολη, δε βλέπουμε τον πε-
 θαμένο κόσμο. Βλέπουμε τον ζωντανό. Δεν κάνουν

πώς ψευδοενηθουσιάζονται για τα μάρμαρα και για τα συντρίμια, που ξέρουν να τα εκτιμήσουν μονάχα οι αρχαιολόγοι και που προσποιούνται πως τα

νοιώθουν οί ποιητές, μὰ προσκυνᾶνε τὸ κάστρο, τὸ
ἀθόνατο ταμπούρι τῆς λευτεριάς, μας, καὶ τὸ βράχο

πού βάπταξε την τιμή της φυλής μας στο Βέρο-
σίνα!

Η ΧΑΡΗ (συνεπαρμένη από τα λόγια του). Τι
 δμορφα λόγια!...

Ο ΔΑΜΠΡΟΣ (μιλάει ἡσυχά ἡσυχά, δίχως
φρενοενηθουσισμό). Ὅχι ὁμορφα, μὰ ἀληθινά. Ὁ
παπού μου, Θεός, σ'χωρῶς τονε, σὰ μ' ἀνέβαζε,
παιδάκι ποῦμουνα, στὴν Ἀκρόπολη, καὶ μάνευαζε
συχνά, δι' αὐτοῦ μιλοῦσε γιὰ Φειδία καὶ γιὰ Περικλῆ
Μπορεῖ καὶ νὰ μὴν τοῦς καλοῦξτερε, νὰ μὴν τοῦ
εἶχε ἀκουστῇ. Ὁ παπού μου δὲν εἶτανε δάσκα
λος, εἶτανε πολεμιστῆς. Παιδί ἀκόμα ἀμούστακ
πολέμησε στὸ Ἀρχαγεσάνι μὲ τὸν Ἑψηλάντη.
Πεῖτα μὲ τὸ Φαβιέρου ἴδια μὲ τὸ τέλος τοῦ ἀγών
μας. Κλείστηκε μαζί του στὴν Ἀκρόπολη, δο
θάσταζε ἡ πολιορκία της, κι ἂν δὲν ἔφυγε μαζί μὲ
τὴν διωγμένο Βασιλιά του στὴ Βαθρία, παρατή
θηκε ὅμως ἀμέσως, ὕστερ' ἀπὸ τὸ διάξιμό του, ἀπὸ
τὸ στρατὸ καὶ μᾶς ἄφησε παραγγελιά νὰ τόνε θά
ψουμε μὲ τὴν ἴδια στολὴ πού φοροῦσε σὰν εἶτανε
συνταγματάρχης· στὰ χρόνια τοῦ Ὁθωνα, καὶ πού
τὴνε φοροῦσε ὕστερα σὲ κάθε ἐπίσημη γιορτῇ. Ὡς
μιλάω εἶσαι γιὰ τὸν παπού μου, ὅχι γιὰ νὰ
δειξω τί ἀνάξιος ἀπόγονός του εἶμαι γώ, ἀλλὰ
γιὰ νὰ σε δώσω νὰ καταλάβετε τοὺς ἀληθινούς του.

Ο ΝΟΥΜΑΣ
ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ

Γιὰ τὴν Ἑλλάδα Δρ. 10.—Γιὰ τὸ Ἑξω-
τερικὸ ὄρ. 10

20 λεφτά το ψύλλο λεφτά 20

ΠΟΥΛΕΤΑΙ: Στὴ πόσδια τῆς Πλατείας Συντάγματος, Ὁμόνοιας, Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν, Σταθμοῦ Τριχοδρόμου (Ὁφθαλμιατρεῖο) Σταθμοῦ ὑπογείου Σιδηροδρόμου (Ὁμόνοια) στὸ καπνοπώλειο Σαββῆ (Πλατεία Στουρνάρα, Ἐξάρχεια), στὸ βιβλιοπώλειο «Ἑστίας» Γ. Κοζάρου.

Ἡ συντροπή πλεονέκτηται ὑπὸ τὰ κ
εἶναι ἑνός χρόνου πάντα.

Εὐὰν κατένευ τῆς ἀντιθέτης Σίσυρουσση. Ἀπὸ Ρωμιοὶ ἀνταμωθήκανε πρὸς πρῶν :

— Τάμαθες ; Παραδόθηκε τὸ Πόρι-᾽ Αἰθούρ !

— Τάμαθα λέει ; Χιες βράδυ μέθησα από τὴ
χαρά μου καὶ ἰάκανα θάλασσα !

Νὰ λοιπόν ξύς Ρωμὸς ποὺ μέθῃς ἀπὸ τῆ χα-
ρὰ του γιὰ τὸ Πόρτ-Ἀρθούρ. Νὰ κι ἄλλος
— ὁ φίλος δὲ ποὺ μᾶς γράφει — ποὺ χαίρεται γιὰ
τὸ Πόρτ-Ἀρθούρ.

— "Ετοι ντέ! ξεφωνίζει με χαρά. Ξεπλύνουμε
τὴ ντροπὴ μας γὰρ τὴ Δάρισα! Δὲ θάμποτε μονα-
χοί μας. Θάχουμε καὶ συντρόφους. Ἄν ἡμεῖς ἐγκα-
ταλείψουμε τὴ Δάρισα, γὰρ τώρα ποὺ καὶ οἱ Ρῶσοι
παράδινουν τὸ Πόρτ-Ἀρθούρ!

Λογική μια φροσύ ! Ψέματα ; Τί Λάρισα, τί
Πόρτ'-Αρθούρ ! Τί ἔμεῖς, τί οἱ Ρούσσοι ! "Αν τὸ
καλοξετάσεις μάλιστα τὸ πράγμα, μπορεῖ σὸ τέλος νὰ
βρῆς πὼς καὶ περισσότερο ἀξίζουμε ἀπὸ τοὺς Ρούσ-
σους, ἀφοῦ παραδώσαμε τὴ Λάρισα χωρὶς νὰ δε-
θοῦνε οἱ ἀξιωματικοὶ μας κ' οἱ στρατιῶται μας μὲ
λόγο τιμῆς πὼς δὲ θὰ ξαναπολεμήσουνε ὅσο βαστάει
ὁ πόλεμος. "Ας τ' ἀκούσει αὐτῶς ὁ γελοῖος ὁ Σταϊ-
σελ !

Ἦτοιγε ἀπ' ἐκ' αὐτά, δὲ βροῖσκετε πῶς ἡ μόνη
ἐσθλή, ποὺ μᾶς ταιριάζει γιὰ τὸν καινόγειο χρόνον,
εἶναι τὰ μ υ λ ά ;

Μυαλα λοιπόν, μυαλά, ἂν ὄχι γινά να καταφέρουν
με μεγάλα πράματα, τουλάχιστο γι' αὐτὸ μπορούμε νὰ
κρύβουμε τὸ ἀνοήστες μας.

Η ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ

Έχει μια βδομάδα τώρα που με άποχεριά 'Άμε-
κάνου εκατομμυριούχου σκορπάει μποναμάδες στους
ύπαλλήλους της. Πάρτε την α' Έφην. τής Κυβερνή-
σεως;» στά χέρια σας και θά θαμπωθείτε. Ούτε μι-
ούτε δυό. Μις τις ντουζίνες δημοσιεύονται κα-
μέρες οι πάψες κ' οι μετρήσεις και στέλνονται
ρωχοί υπάλληλοι, μέτ' στις γιορτές και μέτ'
χειμών, ή στο σπίτι τους νά φορήσουν από την
πείνα, ή από τή μιά στήν άλλη άκρη νά μάθουν
λίγη γεωγραφία, που δίν κατορθώσανε νά τήνε
μάθουνε στο σχολειό.

Τὰ ἔξοδα πάλι ποὺ γίνονται γι' αὐτὴ τὴ φαρ-
μακία πάλι τὰ λογαριάζει. Ὁ κ. Ντεληγιάννης, ὅαρ-

βρίσκεται στο γραφείο μας το γράμμα κάποιου Ρω-
μού που γιορτάζει με βροχές και με ξεφωνητά την
παράδοση του Ίδου· Αφούρου. Το γράμμα· αυτό το
διαβάσαμε και το ξαναδιαβάσαμε, όχι γιατί μᾶς
πέρασε ποτέ από το νοῦ πῶς μπορούσαμε νὰ δημο-
σιέψουμε τέτοιες παλαβομάρες, ἀλλὰ γιατί ψάχναμε
νὰ βροῦμε τὸ σκοπὸ ποῦσπερῶς τὸν πατριώτη μας
νὰ γράψει τέτοιον γράμμα καὶ νὰ μᾶς τὸ στείλει αὐτὸ
τὴν ἑλπίδα πάντοτε, καθὼς μᾶς γράφει, πῶς θὰ τὸ
δημοσιέψουμε πρῶτο πρῶτο, καὶ μὲ μεγάλα στοι-
χεῖα στὴν ἐφημερίδα μας.

Τὸ σκοπὸν τοῦ βεβήκαμε. Ἡ Ρωμὰ τίς κ' ἡ
ἀμυαλὸς ὑνὴ καὶ δῶ. Αὐτὴ, ἡ ἀναθεματι-
σμένη, τὰ φαίει διὰ. Κι αὐτὴ μᾶς σπρώχνει κάθε
φορὰ νὰ κάνουμε πράματα ἀνάποδα καὶ νὰ λέμε τίς

ζω γανούς προγόνους μας, πού ἁγίασαν μὲ τὸ αἷμα
· τους καὶ θεμελίωσαν μὲ τὴν παλληκαριά τους τὴ
ἐλευθερίαν τῆς Ἀκρόπολης...

Ἡ ΧΑΡΗ. Καὶ ὕστερα;
 Ὁ ΔΑΜΠΡΟΝ. Θέλετε καὶ τὸ ὕστερα; Νὰ τὰ-
 κούσετε. Μὴ σὰς κουράσω μοναχά!..

Η ΧΑΡΗ. Νά μάς κουράσετε; Τόσο δημοφιλής
λόγια.

Ο ΧΑΜΠΡΟΣ. Τό ξέρω πὼς πάντα σὰς τραβῶνε
τὰ ὁμοῖα λόγια. Ὑστερα, σὺν ἀνθεθαίναμε μὲ τὸν
παπὸν καὶ μὲ τὰ δερράκια μου ἠπάνω στὴν Ἀκρό-
πολη, καθόμασταν, βλέπετε, καὶ κοντὰ κι ὁ περι-
τῆτος αὐτὸς εἴτανε ταχτικός μας, ὁ παπὸς μᾶς
ἔηγοῦσε στὰ διάφορα μνημεῖα καὶ μᾶς ἔλεγε: «Νὰ
παιδιά μου! Δῶ, ἀπὸ κάτω ἀπ' αὐτὲς τὲς κολῶνες,
εἴτανε τὸ γιατάκι τοῦ Γκούρχ. Δῶ, σ' αὐτὴ τῇ
μεριά, λογόφερε μιὰ νύχτα ὁ Μακρυγιάννης μὲ τὸ
Φαβί. Νὰ καὶ τὸ μέρος ποὺ σκοτώθηκε ὁ Γκούρχς...
Ἄπο κείνο τὸ παρὰθυρο τοῦ Πύργου γαρμίσανε
τὸν καπετὰν Δυσσέα, τὸν Ἀντροῦτσο. Πάμε παρα-
κάτου. Βλέπετε κείνο τὸ δρομάκι, πλαῖι στὸ Καρ-
σιό;—Ὁ παπὸς ποὺ νὰ ξερί γι' Ἄρειο Πάγο καὶ
γιὰ τέτια!.. — Ἄπο κείνο τὸ δρομάκι ἔρθαμε μιὰ
θεοσκότεινη νύχτα, φορτωμένοι στὴ ράχη μας τὸ
μπαρούτι, καὶ κλειστήκαμε στὸ Κάστρο!..» Καὶ τὰ-

λεγε αὐτὰ μέ-πονο καὶ μ' ἐνθουσιασμὸ ὁ παπoύς,
καὶ μᾶς ἔδειχνε τὴ ζωντανὴν Ἀκρόπολιν, καὶ μᾶς
μάθαινε νὰ τὴν ἀγαποῦμε καὶ μεῖς, ὅπως τὴν ἀγα-
ποῦσανε καὶ κεῖνοι, ποὺ κλειστήκανε καὶ μέσα, ποὺ
πολεμήσανε, ποὺ πεινᾶσανε καὶ ποὺ δοξαστήκανε.
Θυμᾶμαι τὴν ἀπελπισιὰ τοῦ σὰν γκρεμιζανε τὸ Βε-
νετσιάνικο Πύργο. Τὸ παράθυρο τῆς κάμαρᾶς τοῦ
ἀντίκρυζε τὴν Ἀκρόπολιν, καὶ περισσότερο τὸν Πύρ-
γο. Μὲ τράβηξε λοιπὸν ἀπὸ τὸ χέρι ἓνα πρωὶ καὶ
μᾶζερε στὸ παράθυρο. Τὰ μάτια τοῦ εἶτανε βουρκω-
μένα, ἡ φωνὴ τοῦ ἔτρεπε ἀπὸ λύπη καὶ ἀγανάχτηση:
«Κοίταξε, παιδί μου, γκρεμιζοῦνε τὸν Πύργο, θά-
φτουνε τὴν ἱστορίᾳ μας οἱ καταχραμένοι. Τί τοὺς
πείραζε; Θάφτουνε μᾶς ἀπὸ κάτω ἀπὸ τὰ ρεῖπια
τοῦ, θάφτουνε τὸν ἀγῶνα μας, τὸ αἷμα μας, τὰ ὀ-
νειρά μας, τὴ λευτερεῖᾶ ποὺ δώσαμε στὸν τόπον
αὐτό, τὸν ἀχάριστο! Οἱ καταχραμένοι! Οἱ καταχρα-
μένοι! Νάλ!» καὶ τοὺς ἐφασκίλωσε.

Η ΕΛΕΝΙΤΣΑ. Καὶ καλὰ τοῦς ἔκανε!

Ο ΚΩΣΤΗΣ. Βέβαια! Τους αξίζει.

Η ΧΑΡΗ. Αὐτὸ μονάχα; Καὶ ξύλο!...

Ο ΛΑΜΠΡΟΣ. Τὸ θυμάμαι, σὰ νᾶναι τώρα. Εἴμουν αὐθαγῆς, δεκάξη χρονῶν παιδί καὶ τέλειωνα τὸ Γυμνάσιον. Ὁ δασκάλισμός, δηλαδή εἶχε σταλάξει γιὰ καλὰ τὸ φαρμάκι τοῦ στήν ψυχῇ μου.

12. ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ
ΥΠΕΡ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ.

Οι ψευτεῖς, δὲ μὰς λένε πῶς; θέλουνε παρὰδῶς
γιὰ νὰ μποροῦνε νὰ κάνουν τὰ κέρια τους, μὰ φω-
νάζουνε πῶς ὅλα τὰ κάνουνε γιὰ τὸ Ἔθνος! Περὶ-
φημα ὅμως τοὺς τὰψάλλε κ' ἡ «Ἔστια» τῆς περ-
σμένης Τρίτης στὸ ἄρθρο της Ἀκριβὴ Οἰκονομικῆς.

Ὁ κόσμος, βλέπετε, ἀρχίζει νὰ μυρίζεται τὶς κατεργασίαι τοῦ κ' αὐτὸ εἶναι πολὺ εὐχάριστο.

ΣΤ' ΑΛΛΟ

φύλλο θα δημοσιεύσουμε μια μεγάλη και βα-
θειά κριτική μελέτη του κ. Ψυχάρη για τον
ποιητή Σουρρή. Μονάχα την αναγγέλνουμε, έτσι
σά ὄρω πρωτοχρονιάτικο, στους αναγνώστες
μας, χωρίς νά τήνε συστήσουμε, γιατί τὰ
ἔργα τοῦ Δατκάλου δὲν ἔχουν ἀνάγκη ἀπὸ σύ-
στασις. Τὸ περίεργο μάλιστα εἶναι πὺς μὲ τὴ

μελέτη αὐτὴ θὰ ἐνθουσιαστῇ περισσότερο ἀπ' ἄλλους ὁ ἴδιος ὁ Σουρῆς, γιατί πρώτη φορά εἶναι ποὺ κρίνεται ἡ δουλιὰ του ἔτσι πλατειὰ καὶ καλοσυνειδητὰ. Ἰσα μὲ τώρα ὁ καημένος ὁ Σουρῆς μονάχα τὰ δημοσιογραφικὰ λιθάνια γινώρισε, καὶ τοῦ ἀξίζε, στ' ἀλήθεια, νὰκούτε, κ' ἓνα λόγο σοβαρό.

KATI

Θά συστήσουμε στην καλή μας «Μεταρρύθμιση»
και πρέπει να τανούσει άρξ και τὸ Ἔθνος· θά
ὀφειλῇσι καὶ τὴν κυκλοφορία της, ἐπιζῶμε, ὅχι
ξήσει μ' αὐτό.

Πρέπει λοιπόν η «Μεταρρύθμιση» να φερώνει
κάθε μέρα και μια στήλη της ταχυτικά, για το
λαό. Μ' άλλα λόγια η στήλη αυτή πρέπει να γρά-
φεται έτσι, με γλωσσά απλή και με απλές ιδέες,
να τήνε καταλαβαίνει ο λαός, να τήν άγ-
πηση, να ένθουσιάζεται και να παρασέρνεται από
αυτήν.

Ἄς τὸ καλοτυλογοῦται· λιγυρί. Οἱ δασκάλαι
φωνάζουνε πῶς ὁ λαὸς καταλαβαίνει τὴ γλώσσα
τῶν ἐφημερίδων, μὰ ψέματα λένε, καθὼς πάντοτε.
Τὴνε καταλαβαίνει ὅσο καταλαβαίνει καὶ τὴ γλώσ-
σα τοῦ Εὐαγγελίου, ὅσο καταλάβε πέρσυ καὶ τὰ

Τῇ στιγμῇ ποῦ ὁ παπποῦς καταριώτανε, τοῦ εἶπα: «Μὰ ὁά φρίνεται, παππού, καλύτερα ὁ Παρθενώνας καὶ τᾶλλα μνημεῖα, σὰ γκρεμιστεῖ ὁ Πύργος!..»
 Ὁ παπποῦς ἄνως ἀπὸ τὸ θυμῷ: «Μέσ' στὸν Παρθενώνα σο, παλιόπαιδο!» καὶ ξεστῆμιτε μιὰ βρώμικη λέξη. «Ναι! μέσ' τὸν Παρθενώνα σου! Βρὲ δασκαλόβριμα, καταλαβαίνεις τί γίνεται σήμερα κεῖ πάνω; Σκοτώνουν τοὺς ζωντανούς, γιὰ νὰ δείξουνε τοὺς πεθαμένους!» Κι ἔκλεισε μὲ ὀρμὴ τὸ παράθυρο. Ἀπὸ τότε, ἴσια μὲ ποὺ πέθινε, δὲν ξαναβῆκαμε στὴν Ἀκρόπολη. Καὶ τὸ παράθυρό του ἀργὰ καὶ ποὺ τᾶνοιγε. Κι ἂν τᾶνοιγε καμιά φορὰ, φρεντιζε νὰ μὴν κοιτάζει κατὰ τὴν Ἀκρόπολη, ἢ ἂν κοιτάζε, εἶτανε ἀδύνατο νὰ μὴν κουνήσει σιγαλὰ τὰ χεῖλια του καὶ νὰ μὴ πεῖ: «Καταραμένοι! Καταραμένοι!» Ὁ ἀγωνιστὴς, βλέπατε, ὁ πρόγονος, καταριότανε τοὺς ἀχάριστους ἀπογόνους του!..

Η ΧΑΡΗ. Ἀρχίζω καὶ ἐγὼ γὰρ τὴν ἀγαπᾶω
τὴν Ἀκρόπολιν τοῦ παποῦ σας. Ἡ Ἀκρόπολη τοῦ
Περικλῆ θὰ πᾶψει δῶ καὶ ἐμπρός γὰρ με συγκινεῖ...

Ο ΛΑΜΠΡΟΣ. Δὲ θαρίστασι. Σὰς μεθοῦνε
τὰ λόγια καὶ δὲν τὸ καταλαβαίνετε. Ἄν σὰς μι-
λοῦτε κενέας γιὰ τὴν Ἀποδόλη τοῦ Φειδία, τὴν
Ἀποδόλη τοῦ Φειδία θάγαπούστα.

δλοι σκλάβοι του καπετάνιου αν τους βιαστώ ως μη δουλεύουν, αν τολμούμε ως φύγουν: ξύλο αλόπητο τους καρτερεί και πείνα που να μακρίση το μάτι τους.

Φεύγουν τα μηχανοκίνητα. Η μικρή πλατείτσα της αγοράς ρήμαξε. Που τώρα ο κόσμος που έβραζε σαν το μυρμηγκί. Και τί κόσμος. Ναυτικοί και βουτηχτάδες φερμένοι για να τσουρμάρουν απ' όλα τα μέρη του κόσμου. Σηριακοί, Καλύμνιοι, Καστελλορίζωτες, Πατηνιώτες, κάθε καρδιάς καρδιά, καλοί και κακοί, παιδιά και παλληκάρια, ναυαγισμένοι της ζωής που περιμένουν να ζήσουν απ' το τρύγημα της θάλασσας.

Σκόρπισαν οι πραγματευτάδες: του ήρθαν να πουλήσουν τις πραγματίες των, χάρηκε και ο πανοραμτζής: που έκανε την τύχη του με το πανόραμα, τα ποικιλλικά και τα πουλάκια που λένε τις τύχες με τα χαρτάκια. Τι μαζωξη κάθε ώρα γύρω

στο πανόραμα από ναυτικούς άνιδους που πέταγαν πρόθυμα τα λεφτά τους για να σταθούν μια στιγμή μπρος στο φωτισμένο γυαλί. Αδειάζανε οι καφενέδες και εκαθάρισε ο αέρας από τις βαριές ανόσμες και τους καπνούς των ναργελέδων, συντρόφων αγνώστων του κόσμου των ναυτικών. Σωπάσανε και τα βιολιά που τέ ξεκουφαίνανε όλη τη νύχτα από καλούς και κακούς βιολιτζήδες που ήρθαν από παντού να γδύσουν τους σφουγγαράδες, που άμα είτανε στο κέφι δε συλλογιούντανε λεφτά, αλλά τα σκόρπιζαν με τη φούχτα, λησμονώντας πως τα είχανε κερδίσει με αίμα και πως το σπῆτι τους: την άλλη μέρα δε θα είχε ούτε ψωμί. Οι παπάδες: αλήθεια έκαναν τη τύχη τους. Κάθε καίκι και ένας άγιασμός. Γιατί δε ξεκινάει μηχανή χωρίς άγιασμό με ένα παπά, ένα δάκνο και την εικόνα του αγίου που την βλέπεις κάθε ώρα να την γυρίζουν οι παπάδες, στους δρόμους: τρέχοντας από το ένα καίκι στο άλλο.

Όλοι φύγανε, για το μεγάλο, το αγύριστο ταξίδι. Μείνανε μόνο οι χτυπημένοι, οι παράλυτοι, που άλλοι βέβαια στο κρεβάτι και άλλοι γυρίζουνε στους δρόμους με δεκανίκια. Χτυπημένος κι ο Αλέξανδρος Κοντραφούρος. Γι' αυτό δε μπόρεσε φέτος να τσουρμάρη. Κάθεται τώρα στον καφενέ με τα δυό του πόδια ξεσά. ρουφάει το ναργελέ του τον άγα-

νέντισα). Σ' να μη μιλάς, μου κάνεις τη χάρη! Ορίστε μας! Κ' ή 'Ελεντίσα τώρα!..

Ο ΑΝΤΡΕΑΣ. Πώς! Και γιατί να μη μιλάει; Μή μου θυμώνεις; δά και δίχως λόγο, πουλί μου!..

Η ΧΑΡΗ (που ξεθυμώνει στη στιγμή, όχι όμως τα λόγια, μ' από φυσικό της Κονιάζοντας με βάπονο το Λάμπρο). Δίχως λόγο!..

Ο ΛΑΜΠΡΟΣ (παίρνοντας τη γλάστρα στα χέρια του). 'Η τρανταφυλλιά πρέπει να φύγει από δω. Άρχισε να μυρίζει δυνατά και θα μάς φέρνει άσφυξία ή μυρμηδιά της. 'Γότερα, και τα κίτρινα αυτά τριαντάφυλλα... Γιομάτα ψευτιά!.. Στο παπράθυρο! Στο παράθυρο! Στον ανοιχτόν αέρα. Και είναι η θέση της!.. (κάνοντας τόχα να τοποθετήσει στο παράθυρο, την αφήνει εξεπληθές να πέσει κάτω στο δρόμο). 'Ω! κρίμα!.. Μπα!.. Καλύτερα!.. Θάνατος στην Ψευτιά!.. (στη Χάρη με ειρωνία). Λυπηθήκατε, κυρία μου;

Η ΧΑΡΗ (σιγά, να την ακούσει μοναχά ο Λάμπρος). Είναι κακός, πολύ κακός σήμερα!..

Ο ΑΝΤΡΕΑΣ. Μή λυπάσαι, αγάπη μου! Πάω να τήνε πάρω από το δρόμο. Τήνε ξαναφτενύνομαι σε κινούρια γλάστρα... 'Εξόν πιά κι αν έτπασε... (φεύγει τρέχοντας).

πημένο, βλέπει τους άλλους να φεύγουν και ραγίζεται η καρδιά του. Ένας κι αυτός από τους πολλούς που έρχονται στο νησί για να μπουνε στις μηχανές. 'Η πατρίδα του, κάποιο νησί στην Τουρκία. Μόνα, πατέρα δε γνώρισε. Χαμίνι αληθινό δσο που μεγάλωσε κι έννοιωσε τον έαυτό του. Πάντα πεινασμένος, ξυπόλητος, ψυράρης. Οι καφενέδες και οι παράγγες είταν το σπῆτι του. 'Από φαί, τι το διναν κι τι έρπαζε. Φιλότιμ, όμως. Βαρέθηκε τη ζωή αυτή του δρόμου. Θέλησε να δουλέψη. Μά τι δουλειά να πιάση που καμιά δεν ήξερε. 'Ηρθε τότε στο νησί κι έγινε σφουγγαράς. 'Απείπισμένη δουλειά γι' ανθρώπους σαν κι αυτόνε που θέλουνε να κερδήσουνε βαζόντα: το κεφάλι τους στη καρμανιόλα.

Μά αυτός τι είχε να χάρη. Χαμένος και χαμένος. Δοκιμάστηκε βρήκε καλός, τσουρμάρισε. Οι καπετάνιοι τον άγαπούσαν, δηλαδή τον θέλανε για δουλειά καλή. Μαλλωνων ποιος να τον πρωτοπάρη στο καίκι του. Μά η πλεονεξία τους: τον έφαγε τον άνθρωπο. Τον κράτησαν περισσότερη ώρα στο νερό κι όταν τον ανεβάσανε είταν αναίσθητος. Βασανίστηκε μήνες. Γλύτωσε τη ζωή του, μά είταν άχρηστος: πια γι' δουλειά. Με τα δυό πόδια πιασμένα πως να δουλέψη, πως να ζήσει. Το καλό του είχε μερικά παραδάκια και μ' αυτά θα κουτσοπερνούσε. Μά είταν ζωή αυτή; Να λυώνη κάθε μέρα στη καρέκλα, να μη μπορεί να κινήση, να δουλέψη σαν πρώτα; Οι φίλοι του τον συβουλεύσανε ν' ανοίξη κανένα μαγαζί. Κανένα μηχανοκίνητο, κανένα καπνοπουλείο, τίποτα τέτοιο. Μά αυτός δεν ήθελε ν' άκούση τίποτα απ' αυτά.

— Εέρω γώ; άπαντούσε σ' όλους. Σάν τι να ήξερε. Σκαάτης άνθρωπος: τι άλλη δουλειά να κάνη. Είχε κάποιο φίλο της καρδιάς. Σ' αυτόνε συνήθιζε να λέη πάντα όλα τα μυστικά του και να του ζητάει τη συντρομή του.

— Είρεις, του λέει μια μέρα στον καφενέ, και που ρουφούσε το ναργελέ, βάζοντας το μαρκοῦτσι από το στόμα—έκαμα την απόφαση.

— Τι; ρώτησε κείνος: μή γνωρίζοντας για τι πράγμα του μιλάει.

— Θα ξαναβουτήξω.

Δέν είπε άλλη λέξη αλλά κοίταξε το φίλο του στα μάτια για να δῇ τι έντύπωση του έκαναν τα λόγια του.

Ο ΛΑΜΠΡΟΣ (δυνατά, άμέσως: ποῦφυγε ο Άντρεας). Μοῦπατε κ. Χάρη, πως είμαι κακός; κ' έχετε άδικο. Είναι που από τάπομεσήμερα ίσια με τώρα δε ζω μαζί σας, ζω με ζωντανούς ανθρώπους, ζω με τον παπούλη μου. Κι ο παπούλης μου δέν είτανε κακός. Είτανε αίσθητός μονάχα και μάλιστα σαν τολμούσε να ξεμυτίσει μπροστά του ή ψευτιά. Μια γλάστρα ο παπούλης μου δε θα την έχτιμούσε καθόλου, αφού δέν έδινε πεντάρα για έναν κοτζάμ Παρθενώνα!..

(Τελειώνει η πρώτη πράξη)

(άκολουθεί)

— Τρελλάθηκε; — του άποκρίθηκε ο άλλος που ξαφνιασθηκε ακούγοντας τέτοια κουβέντα από άθωπο σκαάτη — θέλεις να χάρης και τη ζωή σου αφού έχασες και την υγεία σου; Ένας λόγος είναι αυτός που λές. Μ' αν μείνης ξερός στη θέση που βρίσκεσαι και σ' ανεβάσουνε νεκρό από τη θάλασσα, τότε;

— Άλλοι έγιναν καλά σαν ξαναβουτήξαν. Πιασμένοι σαν κι έμένα και κείνοι και χειρότερα άκόμα, βρήκανε την υγεία τους στο νερό που ξέρισε. Μπορεί ο Θεός να με λυπηθῇ. Αί! να ήξερες. Τι μου χρειάζεται τέτοια ζωή; Καλύτερα να με φάνε τα ψάρια παρά να ντρέπουναι να δω στους άθρώπους.

Τα μάτια του είχαν βουρκώσει. Έβαλε πάλι το μαρκοῦτσι στο στόμα κι άρχισε να ρουφάη με πάθος: σαν να ήθελε να διαλύσει μέτρη στον καπνό τα πικρά της καρδιάς του. 'Επειτα τραβήχτηκε σε μια γωνιά του καφενέ, κεί όπου ο θόρυβος από φωνές και ναργελέδες είταν λιγώτερος: για ν' άποτελειώσουνε τη κουβέντα τους. Καθήσανε κουβεντιάζοντας ως τα μεσάνυχτα. Τι λέγανε, κείνοι το ξέρανε. Κανείς δε μπόρεσε να πάρη λέξη από το στόμα τους: οτε να καταλάβη τί λήγανε.

..

Σαν έφυγε ο Αλέξανδρος έλεγε ο φίλος του σ' όλους τον έρωτούσαν.

— Τίποτα δε μπόρεσα να του ξεκολλήσω η πιμονή του είταν άλλο πράμα: είδα κι έπαθα να τον μεταπείσω, μ' αυτός τίποτα. 'Ας ίδουμε τώρα αν θα του βγῇ σε καλό.

Μάνα μανιτά. 'Ο,τι όλοι φοβούντανε, αυτό κι έγινε. 'Ο Αλέξανδρος δε γλύτωσε: τέτοιο θάνατο ε το σκυλί σου είχε πιαστή όλος: το κορμί του σα βρέλι, τα μούτρα του μαυροκρινήσαν, λι του τούμπανος είταν αδύνατο να του λυονε την περιεφαλαία που φορούνε οι βουτηχτάδες σα βουτούνε: τότε αναγκαστήκανε να του κόψουνε το κεφάλι όπως κάνουνε σε παρόμοιες περιστάσεις. Κακόμοιρο Αλέξαρε. Μά γιατί αυτή η τόση πιμονή του; Γιατί να μὴν καθήση να ζήσει το υπήλοιπο της ζωής του, παρά να δοκιμάση μια άθελωλη γιατρεία που ένα; στους χίλιους: τη βρίσκουνε! 'Επειτα κι ένα άλλο άκόμα. Γιατί η τόση του αγάπη στον καπετάνιο; Δέν είταν αυτός που απ' την πλεονεξία του, για να του βγάλη περισσότερο σφουγγάρι, τον κράτησε πιδ πολύ στο νερό κι έκαμα ο άθωπος;

Κι όμως ποτέ δέν τον άκουσαν να παρπονιέται. Κακό λόγο για τον καπετάνιο του δέν ήθελε ν' άκούση—Τι μου ρτάνει κι αυτός; έλεγε: της τύχης μου είτανε: άμα είναι κανείς για να πάθῃ.. Κι όταν ξαναταξείδεψε το τελευταίο ταξίδι απ' το έποιο δέν ξαναγύρισε, πάλι το καίκι του καπετάνιου του ζήτηζε. Μ' αυτό ξαναπήγε στη Μπαρμπαριά, μετά σ' αυτό ξεφύχισε σαν το σκυλί. 'Αν είταν άλλος δε θα είχε μάτια να δῇ τον άθωπο που εξ αιτίας του έχασε την υγεία του κι έκιντύνευε τη ζωή του. Μ' αυτός τον καπετάνιο και τα μάτια του. Άμα είπανε κανείς να πῇ τίποτα κακό γι' αυτόνε, ξύνιζε τα μούτρα του κι άλλαζε την κουβέντα. Κι ως μή τον λογάριζε κείνος και ως μήν άκουσε ποτέ καλό λόγο από το στόμα του, ως μήν έχυσεν ούτε ένα δάκρυ τώρα στο θάνατό του. Έτυχε τότε να δίνη τη κόρη του σε κάποιον έμπορο από τον Περσία. Έτοιμασίες στο σπῆτι, χαρές, γλυκά,